



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. F. Ioannis Nider Ordinis Prædicatorum Theologi De Reformatione Religiosorum Libri Tres

Nider, Johannes

Antverpiæ, 1611

Liber Primus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45728)

IOANNIS NIDER
 DE
 REFORMATIONE
 RELIGIOSORVM
 LIBER PRIMVS.

Reuocans à conformitate sæculi, &
 lapsum Religiosorum aperiens.

CAPVT PRIMVM.

*Ostendit libertatem arbitrii esse causam om-
 nium bonorum gratiâ assistente, & eâ ab-
 sente causam omnium deformitatum,
 per quadam exempla & auctoritates San-
 ctorum.*



NOLITE conformari huic se- Rom. 12.
 culo, sed reformamini in no- v. 2.
 uitate sensus vestri, vt pro-
 betis, quæ sit voluntas Dei bo-
 na & beneplacens & perfecta.

ita inquit diuinus Apostolus. Ecce triplex
 doctrina admodum necessaria cuique fideli:
 potissimè Religionis approbatæ regulâ pro-
 fesso. Primò, vt vitam suam huic assilimari

*Triples do-
 ctina ex
 verbis Apo-
 stoli.*

A mur-

mundo caueat; *Nolite*, inquit, *conformari huic saeculo*. Secundò, vt mores & actus sui ad normam non saeculi, sed spiritus, instituat, ait: *Reformamini in nouitate sensus vestri*. Et quia hæc duo imperfectis sunt difficilia, tertio promittit obedientibus, huius vitæ & futuræ præmia felicia, dicens: *Probetis quæ sit voluntas Dei bona & bene placens & perfecta*. Primum reformationem præcedit, secundum eam concomitatur, & tertium ipsam consequitur. Primum quemque, nisi cautum, deturpat; secundum animam & corpus pulchrificat; tertium fructibus spiritus dulcissimis ditat. Per primum docet vitare malum; per secundum, instruere facere bonum; & per tertium, inuitat ad salubre præmium.

Primò, inquam, monet, vt Religiosus qui vitam suam huic saeculo nequam conformare caueat. Hortatur ad hoc triplici motiuo: quia habemus arbitrij libertatem, dum dicit, *Nolite*: quia habemus ad conformandum nos saeculo animi mobilitatem, cum subiungit, *Conformari*: & quia ad fugiendum videmus in mundo, peccatorum foeditatem, cum concludit, *Saeculo*. Ipsa namque libertas arbitrij, vt primum profequamur, quâ rationales & ad Dei imaginem formati sumus, quâ mundo præmi-

*Nobilitas
hominis ex
arbitrij li-
bertate.*

nemus

nemus visibili, imperamus cunctis animantibus, assimilamur Angelis, & diuinam participare vitam possumus, nisi vitio ingratitude grauari velimus culpabiliter, merito nobis persuadere habet, vt nolimus & detestemur conformari mundo. Ipsa libertas arbitrij tantæ potestatis extat, vt assistente Dei gratiâ, velle valeat bonum, & nolle, imò detestari malum. ASTRUUNT hoc multipliciter Scripturæ sacræ dicta, & sapientum eius documēta, dum dicitur: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mādāta & præcepta sua: si volueris mandata conseruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* Hinc B. Hieronymus ait: Volens Deus rationalem creaturam voluntarij boni munere & liberi arbitrij potestate dotare, vtriusque partis possibilitatem homini inferendo, proprium eius fecit esse quod velit, vt boni ac mali capax naturaliter vtrumque posset, & ad alterum voluntariè deflecteret. Licet quippe nobis eligere, refutare, probare, respuere. Nec est, quo magis rationalis creatura præfertur ceteris, nisi quòd cum alia omnino conditio-

Probat libertatem arbitrij. Eccli. 15. v. 14.

Hieron. ad Demetr. tom. 9.

nis tantum ac necessitatis bonum habeat
 hæc sola habeat etiam voluntatis. Idcirco
 B. Bernardus in quodam Sermone; Cesset
 inquit, voluntas propria, & infernus non
 erit. Multa enim mala ex propria voluntate
 oriuntur. In quid enim defæuiet ignis, nisi
 in propriam voluntatem? Et subdit: Nam
 propria voluntas Deum impugnat, & adue-
 sus eum extollitur: ipsa est, quæ paradisum
 spoliat, infernum ditat, sanguinem Christi
 euacuat, & ditioni diaboli mundum subici-
 gat. De hac etiam Anselmus libro de simi-
 litudinibus dicit: Hæc est propria voluntas,
 quæ & in inobedientiâ, Dei voluntatem
 sibi aduocatâ habere non potest: ut si quaer-
 ratur, Cur hoc vel illud velit, veraciter dice-
 re non possit, Quia Deus vult. Quæ quia De-
 voluntate priuatur, propria dicitur volun-
 tas. Hæc superbia est initium omnis peccati.
 Superbia dicitur, quia supra quod non de-
 beat, graditur, cum sub Dei voluntate non
 vult esse. Et quoniam illam homo habet
 se, nec voluntatem Dei, quam sequatur, vult
 habere supra se; ideò aufert Deo, quod pro-
 prium & singulare Dei est. Solus enim Deus
 quidquid vult, debet velle propriâ volunta-
 te, quæ sibi velut corona regia debetur, quæ
 anima Deo auferre conatur. Ex quibus patet
 quòd duplex est voluntas. Vna propria

Bern. ser. 3.
de resurr.

Ansel. de
similitud.
cap. 6.

cap. 7.

cap. 8.

Duplex vo-
luntas.

& mala, quâ secundum desideria carnis, mundi huius inhæremus illecebris. Alia est voluntas quodammodo diuina & bona, quâ Dei nos conformamus voluntati, quâ mundi huius detestamur oblectamenta, & cælestia amplectimur. Ad hâc hortatur B. Ioannes in primâ suâ Canonicâ, vbi dicitur: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.* Conari ergo debemus pro viribus, vt bonâ freti voluntate, per gratiam, sine quâ nihil possumus, libertatem consequamur. Gratia enim sola est, quâ liberi veri efficimur. *Omnis quippe, inquit Christus, qui facit peccatum, seruus est peccati.* Et, *Spiritus vite in Christo Iesu liberavit me à lege peccati & mortis,* dicit Apostolus. Reperimus namque, Deum nos per gratiam liberare multipliciter. Primò, à culpâ: vnde, ad Rom. 6. *Liberati à peccato, serui autem facti sunt iustitiæ.* Secundò, à fomitis dominatione, vt Rom. 8. *Liberavit me à lege peccati & mortis.* Tertio, à diaboli tyrannide per crucem, Ioan. 12. *Iam princeps huius mundi eiicietur foras.* Quarto, à mundi sollicitudine, Gal. 5. *In libertate vocavit nos Deus.* Et quintò, ab omni pœnali liberavit nos corruptione, quia *ipsa creatura liberatur à seruitute corruptionis, in quâ nunc est.* Voluntas prætereà, & eius libertas, gratiâ

*Voluntas
assimilatur
fœcunda
uxori.*

*Anselm. de
similitud.
cap. 2.*

cap. 3.

*Bona qua
parit vo-
luntas san-
cti Spiritus
suggestione.*

diuinâ assistente, est sicut cor & velut prin-
cipium omnium virtuosarum operationum
in homine: & è diuerso, propria voluntas
omnium facinorum est exordium. Quam
obrem voluntas uxori assimilatur fœcunda
simæ, quæ si Deum habeat in maritum, per
semen verbi diuini omnia virtutum germi-
na nouit producere: si verò maligno iungitur
spiritui, per suggestionem eius sententia
efficitur cunctorum flagitiorum. Vnde Anselmus;
Voluntas est sic inter Deum & diabolum,
quomodo mulier inter suum legitimum virum
& adulterum. Vir enim præcipit, vt sibi soli
coniungatur; adulter vt sibi soli. Si itaque
soli legitimo se coniungat, legitima est, filiosque
legitimos generat: si autem adultero se coniunxerit,
adultera est, & filios generat adulterinos. Similiter
ergo Deus imperat voluntati, vt sibi soli iungatur.
Quomodo si facit, id est, sancti Spiritus suggestionem
velut semen bonum recipit, fit eius coniunctio
legitima, filiosque legitimos parit, virtutes
& bona opera. Mox enim ad imperium eius
omnes aperiuntur animæ & corporis sensus
ad implendum, quod præcepit Deus. Ipsa
namque voluntas aperitur ad virtutum affectiones,
& ad volendum optanda; memoria ad memorandum
memoranda; cogitatio ad cogitandum cogitanda;
intellectus ad

ad discernendum quid sit volendum, cogitandum, vel memorandum; animus quoque ad charitatem dirigitur, & ad alias aperitur virtutes. Similiter & corporis sensus aperiuntur ad imperium voluntatis, videlicet visus ad rectè videndum, auditus ad rectè audiendum, & ceteri sensus similiter: item oculi ad vigilandum & plorandum, aures ad verbum Dei audiendum, & sic de reliquis: item membra, vt os ad benè loquendum, manus ad rectè operandum, pedes ad ambulandum, quomodo debent. Sicq; vna sola voluntas, postquam Dei voluntati est iuncta, tot virtutes generat & opera bona.

Quòd si voluntas diabolo se iunxerit, eius recipiendo suggestionē velut inordinatum semen, adultera mater effecta filios adulterinos, id est, vitia & opera mala generat. Vniuersos enim hominis sensus claudit ad ea, quæ præcipit Deus: & pandit ad ea, quæ præcipit dæmon. Ipsa namque prius aperitur ad affectionem vitiorum, & ad ea perpetranda.

Sed contra hæc, scio, obiiciunt reformationis emuli. Bonum, inquiunt ad reformatores, est reformari: sed hoc folius Dei proprium est. Vos autem gratiam reformationis dare non potestis. Cur igitur frustra nos vexatis? Respondet Alexander de Halis part. 3. in materiâ de gratiâ & virtutibus per

Anselm. de
similitud.
cap. 4.

cap. 5.
Voluntas
diaboli
suggestione
quæ mala
pariat.

Obiectio.

Responsio.

Alex. Halis. Anselmum libro suo de libertate arbitrii
 p. 3. qu. 59. Gratiam habere, non est in hominis potestate: sed sibi oblatam respuere vel recipere. Verum quidem est, hominem gratiam de sui libertate arbitrij, sine Dei munere non posse habere solis propriis viribus: tamen istis non obstantibus, in potestate hominis est, gratiam Dei oblatam recipere.

Anselm. de lib. arbit. Sicuti ponit Anselmus ibidem exemplum c. 3. cir. fin. quòd ad visum exiguntur quatuor: scilicet obiectum visibile, medium, scilicet lumen non obstaculum; & potestas potentiae visu seu oculus. Et quolibet sublato homo non videret, & tamen habet potentiam videndi, solâ potentiâ visuâ retentâ. Omnibus enim datis, solo lumine sublato, nihil videret. Ita de tribus aliis dicendû est. Sic etiam ad videndum Deum & diligendum super omnia, exigitur Deus diligibilis, lumen gratiae, ne obstaculum ponatur peccati per peccatam voluntatem, & potentiae voluntatis actus liber. Nec aliquis causari potest ad ultus, quòd gratia sibi non datur, quia concors omnium Theologorum est doctrina. Facienti quod in se est, infallibiliter gratiam donari gratuitè: non necessariò absolute, sed ex Dei pacto, quo ait: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Præterea dicit idem Anselmus: Homo non dicitur

Ad videndum Deum & diligendum, quae requirantur.

** al. actus voluntatis liberæ.*

Zach. 1. 3.

non habere gratiam, quia Deus non dat, sed Anselm. de casu diabo-
 quia homo nõ accipit. Præterea sicut in na-
 turalibus, dispositâ materiâ sufficiēter, à da-
 tore formarū, confertur forma etiam in em-
 bryone ex grandi peccato sacrilegij conce-
 pto; sic à Deo, qui vult omnes homines sal-
 uos fieri, haud dubium, nostrâ annuente
 volūtate, gratia ei infunditur. Quamquam
 cum his stet illud Christi: *Sine me nihil po-* Ioan. 15. 5.
testis facere. Quod quidem verum est, quia
 sine Dei speciali motione gratuitâ, nullus à
 morte peccati mortalis resurgit. Sed hanc
 motionis gratiam, Deus (vt ab Anselmo di-
 ctum est) nulli subtrahit: & eâ oblatâ, in po-
 testate est hominis, eius motum seu instin-
 ctum sequi, negligere, vel refutare. Quam-
 obrem etiam Prælati, rebelles subditos per
 pœnas positiuas & priuatiuas licitè castiga-
 re possunt, potissimè in his, in quibus se eis-
 dem Prælati subdiderunt. Porrò sicut pro
 bonâ libertate voluntatis summopere labo-
 randum est; ita è contrario summè à malâ
 & propriâ voluntate est fugiendum. Cuius
 malitiâ B. Anselmus tribus assimilat: fon-
 ti foetido, reginæ adulteræ, & herbæ vene-
 nosæ. Hæc, inquit, propria voluntas initium
 omnis mali est, velut fons, qui in tria capita
 diuiditur. E quibus riui diuersi & innume-
 rabiles deriuantur, qui locis in quibusdam

*Præua vo-
luntas tri-
bus assimi-
latur.*

Anselm. de
simil. ca. 9.
37. & 38.

*Propria vo-
luntas simi-
lis fonti.*

ab inuicem separantur. In aliquibus verò duo & duo; & plures pluribus coniunguntur. Ita quoque propria voluntas in tria genera diuiditur, è quibus vitia diuersa & sine numero nascuntur, quæ aliquando in homine sunt disiuncta, quandoque verò duo vel plura coniuncta. Propria namque voluntas, aut est in delectatione, aut curiositate, aut exaltatione. Delectationis genera sunt duo principalia: vnum exterius in quinque corporis sensibus, aliud interiùs in animæ affectionibus. Et postea late deducit, quòd ex delectatione nascuntur xxxi. delectationum genera: de exaltatione, xv. genera: & de curiositate, quæ est studium perferutandi ea, quæ scire nulla est vtilitas, nascuntur xvi. vitiorum genera. Insuper ostendit, quòd ex delectatione nascuntur luxuria, adulterium, fornicatio, immunditia, ventris ingluuies, & multa alia: de exaltatione, inanis gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, & similia: ex curiositate, inquietudo, susurratio, detractio, & cetera. Vnde subdit: Propria namque voluntas est velut quædam adultera Regina, quæ se cuidam Regi coniunxit adultero, ex quo etiam tres filios habuit. Ex his verò tribus, tot alij filij & nepotes sunt generati. Rex itaque cum Regina illâ, cuidam alij Regi aduersatur, collecto filiorum & nepotum

*Propria
voluntas in
tria genera
diuiditur.*

*Anselm. de
similit.
cap. 10.*

*cap. 13. &
seq.*

cap. 37.

*Assimila-
tur Regina
adultera.*

tum exercitu, & regnum ipsius aggressus prædatur. Hic autem exercitus sic seruos illius Regis inuadit, vt aut plures vnum, aut vnus plures, aggrediantur. Quoscunque vero deuincere possunt, vinctos & adductos in carcerem tradunt, exigentes ab eis, que numquam persolvere possunt: sed omnes omnibus affecti miseris, in carcere illo deficiunt. Rursus propria voluntas cuidam herbe assimilatur venenosæ, quam medicus quidam peritissimus progeniei cuidã, primis scilicet parentibus interdixit, cõminans, vt si ex eã comederent, leprosi effecti proculdubiõ interirët. At illi præceptis eius obedire noluerunt, sed ex eadem herbã comederunt. Vnde & leprosi effecti, leprofosque filios genuerunt; atque vt medicus eis comminatus est, mortui sunt. Quorum filij scilicet, licet patres agnouerint herbã illã infirmatos fuisse & mortuos, seque ipsos leprã percussos, & * morituros: eandem tamen herbam illam super omnes alias diligunt, indeque cibos suos vniuersos condiunt: manè quoque surgentes, ex eadem quasi medicamento accipiunt; sed & somnum serò capturi similiter faciunt. Ita reuerà est de herbã voluntatis propriæ, quemadmodum ibi deducit Anselmus. Ex quibus iam liquet auctoritatibus, quàm sit nociua voluntatis in malo

cor-

Anselm. de
similit.
cap. 38.
*Est velut
herba ve-
nosa.*

* al. mor-
tuos:

corrupta libertas, quæ sæculo conformari nititur maligno. Quo contrà Apostolus clamat, *Nolite*: vt ostendat facultatem arbitrij liberi, & eiusdem nolitionis facilitatem.

CAPVT I I.

Docet quid sit conformitas in bono & in malo: quomodo per tria vitia conformatur sæculo. Et per tria dubia ostendit, quàm sit periculosum intrare Religionem deformatam.

DEINDE Apostolus, se difformare à sæculo suadet, ex eo quòd habemus ad conformādum nos animi mobilitatem. Ex cuius corruptione, nisi potenter resistamus, faciliter nimis conformamur huic sæculo. *Nolite*, inquit, *conformari*. Vbi scire primùm opus est, quid sit conformitas, & quæ sæculi forma: & quàm sit detestabile, se huic nequam sæculo conformare. Conformitas, dicit S. Thomas, est conuenientia in formâ vnâ. & sic idem est, quod similitudo, quam causat vnitas qualitatis, vt dicitur 5. Metaphysicæ. Hæc iste. Secundùm enim gradus & modum participationis formę vel qualitatis, erit variatio conformitatis; ita quòd vbi maior est vnitas formæ, ibi expressior est conformitas. Quemadmodum prima

S. Thom.
I. d. 48. ar. 1.
*Quid sit
conformi-
tas.*
5. Meta-
phys. text.
10.

ma inter diuinas personas & pulcherrima
 conformitas reperitur, inter quas maxima
 est vnitas. Materia verò, propter eius distan-
 tiam à summo bono, & ab vnitate ac parti-
 cipatione diuinæ pulchritudinis, è diuerso
 turpis dicitur & informis: quia, secundum
 B. Augustinum, materia prope nihil situa-
 tur. Forma autem sæculi, ex consequenti, Aug. lib. 12
 confess. c. 7.
 ipsum est nihil, pessimum & turpissimum,
 scilicet peccatum. De quo Ioan. 1. *Sine ipso*, Ioan. 1. 3.
 id est, Deo, *factum est nihil*. Et alibi: *Sine* Ioan. 15. 5.
me nihil potestis facere. id est, solùm pecca-
 re possumus à nobis: omnia verò alia Deo
 mediante possumus. Quemadmodum igitur
 vitia, formæ deformes sunt animarum
 rationabilium: ita virtutes (vt latè libro 2.
 ostendetur cap. 1.) formæ sunt comptissi-
 mæ intellectualium spirituum. Vnde ille se
 huic sæculo conformare conuincitur, qui
 eius facinora imitatur. Hæ sunt vitiorum
 formæ indecoræ nimis, quæ diuinas virtu-
 tum in animâ adeò formas corrumpunt, vt
 rationalis homo in formas bestiarum & ir-
 rationabilium quodammodò transforme-
 tur. Nam auaritiâ ardentes, igni; mobiles
 inconstantia, aëri; & frigescentes inuidiâ,
 aquæ glaciei; & luxuriæ immersi, sæcibus
 assimilantur. Terræ bestiis denique vitiosi
 conformati esse dicuntur, imò modo quo-
 dam

dam in eas transformati, vt sacra testatur
Scriptura, Sanctorum docent exempla, &
Philosophorum etiam non fidelium tradi-
 Pfal. 48. 21. derunt præcepta. *Homo*, inquit Psalmista,
cùm in honore esset, non intellexit; compa-
 Chrysoft. *factus est illis.* Hinc Chrysoftomus: Nec
 hom. 4. in homo, si est peccator, manifestè dici posset.
 Matth. Cùm enim calcitres vt asinus, saltus vt cer-
 uus, fremas in mulieribus vt equus, & ga-
 strimargiam patiaris vt vrsus, impingues car-
 nem vt mulus, rapias vt lupus, irascaris vt
 serpens, percutias vt scorpio, dolosus sis vt
 vulpes, venenum malitiæ obserues vt aspis
 & vipera: qualiter potero te cum hominibus
 numerare, non videns in te talis vitæ chara-
 cteres? Ideò dicit Hermes Trismegistus ad
 Aesculap. *Aesculapium*: Si homo per electionem se
 què tamen mundo inferiorem fecerit, quasi honore
 locum inter humanitatis exutus, proprietatem accipiet
 illius ser- bestia. Eamdem ob causam, hanc confor-
 mones Pa- mitatem secundam vocauit animarum in-
 risiis 154. corporationem, dicens; Animas virorum
 editos non non colentium iustitiam, & Diis non obse-
 reperio. quentium, in secundâ generatione transire
 ad bestias. Quam translationem Gregorius
 Greg. Nyl. Nyssenus, quia Platonius, Platonem excu-
 lib. 2. de a- sando, intelligi debere, vt præmittitur, dixit.
 nimâ, c. 8. Cui concordat Boëthius: *Versi*, inquit, in
 Boëth. li. 4. malo, inquit, in
 de consol. malo
 philos. pro-
 lã 3.

malitiam, humanam quoque amisere naturam; ut quem transformatum vitiis videas, hominem æstimare non possis. Et formis talibus laruatis mundus iste plenus est, quarum tamen tres deteriores sunt, & velut fontes spurcissimi, à quibus omnibus aliis vitiis deformitas hauritur, superbia scilicet, auaritia, & luxuria, quæ 1. Ioan. 2. agnoscenda traduntur. *Omne, ait, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vite.* Quid enim * fœdus luxuriâ, quâ corpus inquinatur & anima, & in eâ velut idolo Priapi deseruitur turpissimo. Quo cōtrà laudatur plurimum Rex Asa, in cuius commendationem dicitur: *Subuertit specum Priapi, & confregit simulacrum turpissimum.* Quid enim animæ indecentius auaritiâ? quia per concupiscentiam oculorū, fit de templo Spiritus sancti, per culturâ idolorum, malignorū spirituum habitaculum, teste Apostolo ad Coloss. 3. ubi dicit: *Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiam, quæ est simulacrorum seruitus.* Quid prætereà spiritui nostro potest obesse amplius, quàm ut ipse à Deo creatus totaliter, & ab ipso redemptus misericorditer, per inobedientiam eius mandatis recalcitret?

1. Ioan. 2.

16.

* al. fœdus

3. Reg. 15.

Coloss 3. 5.

citret? Cùm tamen Dei Filius oriens ex alto, nos visitando, factus sit obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. *Qui*, inquit, *cùm in formâ Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Formam itaque huius mundi turpissimam, fratres charissimi, nolite concupiscere, ei conformari nolite; sed formam Religionis nostræ sanctissimæ, quæ in paupertate, castitate consistit & obedientiâ, potiùs induite: quia talibus Christiformes effici possumus, & mundi huius immundi lutosi velaminibus quisque carere poterit, secundùm illud: *Cùm conuersus fuerit ad Dominum, auferetur velamen*; scilicet malitiæ libertas. Hæc est enim secundùm S. Thomam causa, cur omnes Religionum Patres primitiui, suis, qui sæculo renuntiare statuerunt, tria principalissima vota imposuerunt; paupertatem, castitatem, cum obedientiâ: quia per hæc tria, forma huius mundi totaliter abiicitur. Nam per paupertatē voluntariam, diuitiis sæculi seu oculorum concupiscentiæ resistitur. Per castitatem puram, quis concupiscentiæ carnis, quæ in venereis
maxi-

Philip. 2. 6.

2. Cor. 3.
16.S. Thom.
2. 2. q. 96.

maximè militat, aptè renititur: & per obedientiam humilem, superbiam vitæ obuiatur. Sed quia (heu!) Religionum professores plurimi, non se huic formæ Religionis conformare gestiunt, quin imò fœditatibus sæculi se iniiciunt: ideò contra tales B. Bernardus sic inuehit in quadam epistolâ: Labor, & latebræ, & voluntaria paupertas, hæc sunt monachorum insignia, hæc vitam solent nobilitare monasticam. Vestri autem oculi omne sublime vident, vestri pedes omne forum circumeunt, vestræ linguæ in omnibus audiuntur cõsiliis, vestræ manus omne alienum diripiunt patrimonium. Et iterum in homiliâ super *Missus est*: Video quosdam, quod sine dolore videri non debet, post aggressam Christi militiam, rursus implicari sæcularibus, rursus terrenis cupiditatibus immergi: cum magnâ curâ erigere muros & negligere mores, sub prætextu quoque communis vtilitatis verba vendere diuitibus, & matronis salutationes: sed & contra Imperatoris sui edictum, concupiscere aliena, & sua cum lite repetere. Et iterum: Video, quod non parû doleo, post sæculi pompam nonnullos in scholâ humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis humilis magistri grauius insolescere, & impatientes amplius fieri in clauastro, quàm fuissent in

Bern. ep. 43
circa fin.

Bern. hom.
4. super
Missus, cir.
fin.

B

sæcu-

Dubium I.
An indu-
cens ad de-
formatam
Religionē,
peccet mor-
taliter?

Ioan. Nea-
polit. parte
2. qu. 31.

Mat. 23. 15

ſæculo. Sed dubitatur hîc primò, an indu-
cens aliquem ad intrandũ Religionem de-
formatam taliter, quòd in eâ non ſeruetur
regula, ſupra quam fundata eſt Religio, pec-
cet mortaliter. Hanc quæſtionem mouet
Ioannes de Neapoli Ordinis Prædicatorum
in vtroque iure magnus, libro ſuo de quæ-
ſtionibus ſtatum Religioſorum cõcernenti-
bus; & reſpondet. Quæſtio, inquit, iſta diſ-
ſoluitur per terribilem maledictionem Do-
mini in Euangelio dicentis: *Va vobis Scri-
bæ & Phariſæi hypocritæ, qui circuitis mare
& aridam, vt faciatis vnum profelytum: &
cũ fuerit factus, facitis eum filium gehē-
næ duplo quàm vos.* Tenetur etiam indu-
cens, qui ſcit regulam & ordinem non ſer-
uari, actione de ſeruo corrupto, eò quòd non
viuunt tali exemplo, quin conuerſatione ſuâ
mores intrantis corrumpant. Sicut enim in-
ducens ſeruum ad furandum vel ad fugien-
dum, ipſum furem facit vel fugitiuum, vel
mores eius corrumpit, tenetur: ſic & hic in-
ducens, qui exempla ſibi trãſgreſſionis præ-
fert. Sunt enim multi modi corruptionis,
quos inuenies Digestis De ſeruo corrupto
l. 1. & 2. Et tenetur corrûpens ad exemplum
ſancti Euangelij, actione ſerui corrupti, in
duplum. vt in eodem titul. l. Doli verbum.
ſ. Hęc actio. & nihilominus actione l. Aquil-
liæ,

lia, dicto. §. Hæc actio. Sed commodius hæc
 Ioannes. Hanc etiam quæstionem soluit
 Hugo de Folieto in libro de claustro anime,
 exponensquamdam historiam lib. Iudicum
 cap. 18. sic dicens: Cùm aliqui de sæculo ad
 domũ Religionis veniunt, domum Michæ
 se reperisse credunt. Michas interpretatur,
 Quis est hic? Dum enim inueniunt ephod,
 id est, habitum conuersionis; & conflatile,
 id est, verba detractionis; & sculptile, scilicet
 peruersi operis; exeunt quandoque & rece-
 dunt admirantes huiusmodi cõuersionem,
 Quis est hic, dicunt? Multi siquidem isto-
 rum societate peiores fiunt. Hæc ille.

Hugo lib. 3
 cap. 9. Huic
 & Vincent.
 lib. 27. hist.
 cap. 18. hos
 lib. affcri-
 bit: quidam
 cū operib.
 Hug. de
 S. Victore,
 excud. Ve-
 net. 1588.

Dubitatur secundò, an modus habendi
 consuetus in Religionibus, sit sine periculo
 animæ? Iuxta Apostolum respondet Ioan-
 nes de Neapoli: Non solùm à malo, sed à
 specie mali est abstinendum. Regula autem
 omnis Religionis præcipit monachum nihil
 debere habere. Idem statuitur tam in iure
 Canonico, quàm Ciuili: Auctent. De mona-
 chis coll. 1. §. Illud quoque discernimus.
 cap. 6. & C. De sacros. Eccles. Auctent. In-
 gressi. Item in iure Canonico, Ext. De statu
 monachorum, cap. 2. vbi dicitur: Monachi
 nihil peculiare habeant. & cap. 6. Cùm ad
 monasterium; in principio, vbi dicitur: Pro-
 hibemus quoque districtè in virtute obe-
 dien-

Dubium 2.
 Quid de
 consuetis
 modis ha-
 bendi?
 Par. 2. q. 79

dientia, sub obtestatione diuini Iudicij, nè quis monachorum, proprium aliquo modo possideat. & in fine : Nec æstimet Abbas, quòd super habendâ proprietate possit cum aliquo monacho dispensare : quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, ad eò annexa est regulæ monachali, vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere. Ad idem allegat infinita quasi iura, vt 16. qu. 1. Si cupis esse. & cap. Qui verè. & 12. qu. 1. Augustinum De vitâ Clericorum: Non dicatis. & cap. Nolo vt aliquis. & Clementem recitantem paupertatè Apostolorum, & de Ananiâ & Sapphirâ, & subdit : Sciendum quòd pecuniæ nomine legis interpretatione ff. De verborû significatione, l. Pecuniæ, omnis res intelligitur, quæ in pecuniam verti potest. Excipit tamen ius & excusat ab habendo proprium, eum religiosum, cui administratio temporalium ab Abbate & Prælato concessa est, vt 18. qu. 2. Abbates pro humilitate. & Ext. De statu monach. cap. 6. §. Qui verò. vbi dicitur: Qui verò peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro iniunctâ administratione permiffum, à communione remoueatur altaris. Sed in Religionibus, quæ propriis & possessionibus renuntiauerunt, nullum est peculium; & per consequens, nec administratio pecu-

Clemens
li. 7. recog-
nit. act. 5.

peculij. Et eodem modo de religiosis habentibus proprietates & possessiones, exceptis administratoribus rerum monasterij in procurationibus personarum. Quid ergo dicemus de monachis & aliis religiosis, qui thesaurizant pecunias, vel alia, quæ in pecuniam conuerti possunt? & quod detestabilius est, qui, id quod habent, occultant & à Prælatiis suis, vel per manus sæcularium negotiationi exponunt? Quid differt à proprio, habere vestes superfluas, libros habere inutiles, de quibus longa esset narratio: & specialiter accipere, & expendere non ad necessitatem, nec ad utilitatem, sed fortè ad voluptatem, & plerumque fortè ex causis illicitis? Sed quia sunt, qui excusant per excusationes in peccatis, patebit hoc quæstione sequenti. Hæc Ioannes.

Vnde tertio quæritur, an sufficiat subdito dispensatio Prælati, vt quidam se defendunt. Respondet idem Ioannes: *Dispensatio est prouida iuris communis relaxatio, utilitate seu necessitate pensatâ. vel sic: Dispensatio est rigoris iuris, per eum, ad quem spectat, canonicè facta relaxatio.* Vtraq; definitio habetur i. q. 7. c. 5. §. Rigor. & §. Multorū. & c. sequenti. §. Genera. Ex quibus definitionibus colligitur, quòd in dispensatione requiritur, primò potestas volentis dispen-

*Dubit. 3.
An sufficiat subdito dispensatio Prælati.
Part. 2.
qu. 80.*

Videantur ibidem Glossæ.

fare, ibi, *Per eum, ad quem spectat*. Secundò, ratio mouens ad dispensandum, vnde dicit, *Prouida*. Nam prouidà deliberatione in dispensationibus procedendum est: vt Ext. De translatione Prælat. cap. Fui. Et notat Dominus Innocentius Ext. De renuntiatione, cum inter P. Gaufridi in glossâ finali dicens: Si non subesset iusta causa, quantumcumque dispensaret Papa, non consulerem Clerico, qui iurauerat, quòd ageret contra Capitulum: alioqui potius dissipatio, quàm dispensatio dicenda est. Tertiò, quòd is, cum quo dispensatur, necessitatem patiat: vnde dicitur in definitione, *Necessitate pensatâ*. Quartò, quòd id, super quo dispensatur, non sit contrarium iuri: vnde dicitur in definitione, *Iuris communis relaxatio*, non destructio. Quintò, quòd secundùm ius fiat: vnde dicitur, *Canonice facta*. Sextò, quòd utilitas communis in dispensando procuretur: vnde dicit, *Utilitate pensatâ*. Quæcumque harum causarum vel conditionum defecerit, deficit definitio, & per consequens definitum. Hæc Ioannes. Ex his elicere videtur idem Doctor terribiles propositiones, contra multos Religiosos, non habentes omnia in communi. Vide eum, si placet, Doctorem latè de hoc. Quia igitur habemus, fratres charissimi, magnam animi nostri mobilitatem

tem

tem ad conformandum nos sæculo (anima enim nostra naturam habet speculi, & facilliter ei, cui se applicauerit, conformari incipit) idcirco nolite, quæso, conformari huic sæculo: sed potius trino sanctę Religionis voto conformemini, vt possit de vobis tandem dici illud Apostoli: *Gratias autem* Rom. 6. 17 *Deo, quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinę, in quam traditi estis. Liberati autem à peccato, serui facti estis iustitię.*

CAPVT III.

Quod forma sæculi est omni luto immundior, sicuti & ipsa peccata, ratione multiplici.

DEMVM tertio suadet Apostolus, vt Religiosorū nullus conformari velit huic sæculo. Vbi notandum, quod sæculum, cum sit mundus periodo aliquo qualiter mensuratus, accipitur multifarię. Primò dicitur arthetypus, principalis scilicet, & exemplaris aliorum mundorum. de quo Boëthius:

Ducis ab exemplo pulchrum, pulcherrimus ipse,

Mundum mente gerens.

Boëth. de
consol. phi-
los. lib. 3.
met. 9.

Secundo modo dicitur ipsa vniuersitas rerum creatarum. Tertio modo, homo sæcu-

laris in vitiis viuens: vnde dæmon dicitur
 Ioan. 14. 30 *princeps mundi huius*, qui in Christo nil
 Ioan. 1. 10. habuit. De his dicitur: *In mundo erat*, quo-
 ad primum: *& mundus per ipsum factus est*,
 quoad secundum: *& mundus eum non cog-
 nouit*, quoad tertium. Et sæculo huic nul-
 lus se conformare debet: quia videmus in
 sæculo peccatorum fœditatem. Nam præ-
 ter triplicia vitia, quæ sunt dicta, adhuc in-
 finita penè vitiorum sunt in sæculo fœda-
 mina. Quod B. Ioannes breui perstringit
 1. Ioan. 5. oraculo, cum dicit: *Mundus totus in ma-
 18. ligno positus est*. Iccircò B. Iacobus è con-
 trà, describendo veram Religionem, ita
 Iac. 1. 27. definit: *Religio munda & immaculata apud
 Deum & Patrem, hæc est, visitare pupillos
 & viduas in tribulatione eorum, & imma-
 culatũ se custodire ab hoc sæculo*. Proprium
 est igitur huic sæculo, se ei conformantes
 maculare & deturpare: nec mirum; cum
 eius tota forma sit informitas, quia peccatis
 referta & plena. Vnde longè amplius ipse
 mundus, qui sic inquinat, est fugiendus,
 quàm sint vitandæ aliæ materiæ corporales
 fæculentæ. Septem enim de causis fordes vi-
 tiorum sunt immunditiis aliis peiores. Nam
 inquinant fœdius, corrumpunt deterius,
 fœtorem diffundunt latius, tangunt inti-
 mius, adherent fortius, ab eis cauetur diffi-
 cilius,

ciliùs, & subiectum reddunt Deo despectabilius ac abominabilius. Inquinant fœdiùs sordes sæculi, eò quòd inquisitiones quarumcumque aliarum sordium, quasi nihil ad istas computatur, Christo attestante, qui dicit: *Non quod intrat per os, coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.* & post pauca, illud declarando subinfert: *De corde exeunt cogitationes mala, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemia. Hac sunt quæ coinquinant hominem.* Constat autem mundum his sordibus vbique esse plenum. Corruptunt istæ sordes deterioriùs, quàm sordes corporis. Quamuis enim commune sit sordibus, proprium subiectum corrumpere, hoc tamen sordes vitiorum faciunt ampliùs, quia animam nobilissimam, Dei insignitam imagine, inficiunt, vulnerant, & spoliant. Quamobrem bestiarum sordibus comparantur vitia. Ioël. i. *Compu- truerunt iumenta in stercore suo.* Quod B. Gregorius exponit de vitiorum sordibus. *Fœtorem insuper suum diffundit latius: quia vsque ad mediam regionem aëris, vel x v. cubitis ultra omnia montium cacumina. In cuius euidencia olim mundus per aquæ diluuium à sordibus peccatorum purgatus legitur, & per ignis diluuium in fine*

Mat. 15. 11

Ibid. v. 19.

Ioël. i. 17.

Greg. 24.

Moral. c. 8.

sæculi per idem spatium mundandus creditur: imò eius foetor vsque ad Angelos sanctos ascendit, & ad Dei sedem in cælo empyreo. Ideò dicit: *Irrigabo terram foetore sanguinis tui* (scilicet peccati) *super montes*. Quod ideò dicitur; quia non solum per plana mundi, sed etiam vsque ad cæli alta, foetor iste diffunditur. Tangit & intimiùs, quia cameram summi Regis maculat in corde animæ, vbi sedem sibi soli constituit Rex gloriæ, & vbi eidem in vase cordis parari deberet cibi animæ, cum quâ delicias quaerit & cœnare, si sibi aperitur, & mûdo clauditur. Caufatur hoc ille, qui ait: *Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis*. Et ideò grauiùs lamentatur id ipsum Christus, dicens: *Va vobis Scribe & Pharisei hypocrite, qui mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem estis pleni rapinâ & immunditiâ. Pharisee caece, munda priùs, quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat & quod deforis est mundum*. Adhæret proinde hoc lutum peccatorum fortiùs, quàm turpitude alia: quia per nullum hominem, quin imò nec per Angelum deleri potest peccatum, & macula animæ, nisi per Dei misericordiam & potentiam, quamquam ad hoc vtatur libero arbitrio hominis, quod tamen sæpè Dei resistit
 voca-

vocationi gratuitæ. Hinc dicit turpatæ animæ: *Immunditia tua execrabilis est. Mundare te volui, & non es mundata à sordibus* ^{Ezech. 24.}
tuis. Animaduertite igitur, fratres charissimi, quàm fortis vitiorum adhæsiō, quam vix Deus dicitur posse abstergere. Cauetur prætereà difficilius ab his sordibus, quia ab aliis caueri potest, ab his verò numquam in præsentī sæculo totaliter. Vnde Iob 9. *Si lotus fuero aquis niuis, & fulserint velut mundissimæ manus meæ: tamen sordibus intinges me.* ^{Iob 9. 30.} Vbi glossa: Nec vitæ nec lacrymæ perfectè mundos reddunt, dum durat hæc corruptio. Quod ideò dicitur, quia semper renouantur sordes istæ. Reddunt postremò subiectum Deo despectabilius. Non enim Christus paupertatem, non corporum infirmorum sorditiem, nec leprosos, quibus misericorditer locutus est, & eos tetigit, horruisse legitur: sed vitiorum huius sæculi turpitudinem vsque ad mortis amaritudinem persecutus est. In cuius typum olim de Deo legitur creberrimè, quòd abominabatur vitia, quæ sola Deo abominatiōnem faciunt. *Abominati sunt in confusione* ^{Osee 9. 10}
peccatores scilicet) & facti sunt abominabiles, sicut ea, quæ dilexerunt. Et: *Abominatio Domini, cogitationes malæ.* ^{Prou. 15.}
Victima impiorum abominabiles Domino. ^{16.} Cui se
 con-

- Pfal. 118.
113. conformans Propheta, dicit: *Iniquos odio habui, & abominatus sum iniquitatem: legem autem tuam dilexi.* Istæ sunt immunditiæ peccatorum, quibus præsens mundus plenus est. Quamobrem nolite conformari huic sæculo: quod fœditatibus tot deformatum est. Ob prædicta etiam patet, cur series sacræ Scripturæ in plerisque mundum seu sæculum comparat luto; à quo Psalmista liberari petiit, cum ait: *Eripe me de luto, ut non infixar.* Et reuera forma sæculi aptè luto comparatur, ex causa triplici. Primo, quia inquinat turpiter, quoad concupiscentiam oculorum seu auaritiam. Vnde Sapientia: *Luto vilior vita eius*, scilicet peccatoris. Vnde Augustinus lib. de quinque septenis: Per gulam cor inficitur & quasi humectatur, per luxuriam conculcatur. & septem capitalia ibidem enumerans concludit: Ita in lutum redigitur, ut iam miser dicere possit: *Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Cumq; huic limo profundi animus infixus fuerit, & luto coinquinationis & immunditiæ obuolutus, euelli nequaquam potest, nisi ad Deum clamet, & eius consilium postulet.* De quo Propheta loquitur, dicens: *Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi, & exaudiuit*

pre-

preces meas, & eduxit me de lacu miseria,
& de luto facis. Cui dicto, hoc consonat
 Senecæ: Opifices, per quorum manus steri- Sen. ep. 95
 le terræ genus & infirmum purgatur, vide- cix. fin.
 bis quantâ fuligine obliniantur. Atque ista,
 aurum & argentum, magis inquinant ani-
 mos, quàm corpora: & in possessore eorum,
 quàm in artifice, plus sordium est. Secundò
 comparatur vitium sæculi luto: quia detinet
 molliter, & tamen fortiter, quoad concu-
 piscentiam carnis seu luxuriam. Est enim de
 luxuriâ sicut de bitumine, quod, secundum
 Isidorum, tam tenax est, quod nec aquâ nec Isid. lib. 16.
 ferro corrumpitur. Et secundum eundem, Ety. c. 2.
 in Syriâ limus est passim à terrâ æstuans, cu-
 ius natura est ardens, & igni cognata. Sic
 peccatum præcipuè malâ consuetudine in-
 troduktum tenet fortiter, adeò vt nec aquâ
 lacrymarum, nec ferro queat solui poeni-
 tentiæ. A terrâ limus iste emanat, scilicet ab
 imperfectione corporis; & propter eius con-
 cupiscētias, cognata est igni infernali. Com-
 paratur tertio sæculum luto, quia submergit
 miserabiliter, quoad superbiam vitæ. Quam-
 uis enim in luto quis ascendere gestiat: ta-
 men ascensus iste fit in re discensus, etiamsi
 homo nesciat. Pari modo est in superbiæ vi-
 tio; in quo etsi secundum suam æstimationem
 videatur quis ascendere, secundum il-
 lud

Pfal. 73. 23. *Iud Pfalmistæ: Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper: ad ima tamen inferni reuerà tales noscuntur descendere. Vnde*

Pfal. 106. 26. *Pfalmista: Ascendunt vsque ad calos, & descendunt vsque ad abyssum. Quantoque lutum fuerit densius, tantò homo mergitur miserabilius. Ideò talis, qui huic immerfus est sæculo, illud eiusdem Prophetæ gemendo potest dicere: Infixus sum in limo profundi, & non est substantia, &c.*

CAPVT IV.

- *Recenset XV. argumenta deformatorum Clericorum & Religiosorum, quibus studentur, ne à formâ sæculi recedant. Et primum soluit argumentum, nempe obiectium complexionis debilitatem, ostendens contrarium.*

QVAMVIS autem Religiosorum plurimi (quod cum gemitu moueo) in transgressionum facibus præfatis sint immerfi validè: tamen vt illud Dominicæ pœnæ grauissimum impleant, *Qui in sordibus est, sordescat adhuc: & vt conformes sint sæculo nequam, apponunt iniquitatem super iniquitatem, ne in Dei intrent iustitiam, & addunt excusationes in peccatis, atque sibi & aliis contra reformationes cudunt & texunt*
argu-

argumenta callidissima. Quantum verò memorię occurrunt apud diuerfos Clericos sæculares & monasticos, reformationi resistentes, quindecim excufationes in summâ reperi. Quidam enim in se fieri sanctam reformationem refugiunt, & dicunt, propter humanæ naturæ modò fragilitatem; alij propter vitæ repertæ consuetudinem; alij propter Prælatorum, vt dicunt, malam voluntatem; alij propter rei inuisæ nouitatem seu singularitatem; alij dicunt eam differendam vsque ad generalem reformationem; alij propter cauendam Ordinum confusionem & multiplicatam; alij propter præcedentium Patrum auctoritatem; alij propter Superiorum, quæ fieri posse videtur, dispensationem; alij propter necessariorum victus & amictus defectionem; alij propter nobilitatis vel status personæ dignitatem; alij propter personarum, quæ in Dei sequeretur officio, paucitatem; alij propter pacis, quæ timetur, turbationem; alij propter inuitorum, ne sequatur, peierationem; alij propter procurandarum rerum religioni necessariarum faciliorem subuentionem; alij propter Reformatorem in modo procedendi inordinationem. Hæ sunt fabulationes, quas narrant iniqui, sed non vt lex Dei; propter quas se huic sæculo conformare non desinunt.

nunt. Hæc sunt xv. iacula malignorum hominum, quibus maior virtutum omnium charitas in suis quindecim operationibus extinguitur, quas de ipsâ tradit 1. Corin. 13. 1. Cor. 13. 4. Apostolus, vbi dicit: *Charitas patiens est, benigna est, & similia.* Hæc sunt etiam scuta peccatorum pessima, quibus Leuiathan serpens tortuosus suum tueri consuevit corpus mysticum. De quo Dominus ad Iob de turbine ait: *Corpus eius quasi scuta fusilia compactum squamis sese prementibus; vni vna coniungitur, & nec spiraculum incedit per eas.* Quod B. Gregorius sic ad nostrum exponit propositum: Durum, sed tamen cum labitur, fragile solet esse vas omne, quod fusile est. Scuta ergo si sunt fusilia, in suscipiendâ sagittarum percussione robusta sunt, sed casu fragilia: ictu quidem ferientium minimè penetrantur, sed suo se lapsu per fragmenta dissoluunt. Corpus verò Leuiathan istius, id est, omnes iniqui, quia per obstinationem duri sunt, sed per vitam fragiles, scutis fusilibus comparantur. Cum enim verba prædicationis audiunt, nulla correctionis iacula se penetrare permittunt: quia in omni peccato, quod faciunt, scutum superbæ defensionis opponunt. Nam cum talium quisque de reatu suæ iniquitatis arguitur, non mox cogitat, quomodo culpam emen-

1. Cor. 13.
4.

Iob 41.6.

Greg. 33.
Moral.
c. 30.

emendet; sed quid in adiutorio suæ defensionis opponat. Vt autem videatur, quàm sint fragilia superius contra reformationem tacta motiua; soluenda sunt singula.

Ad primum, vbi obiiciunt humanæ fragilitatē naturæ, nõ posse scilicet portare regulam & statuta; respondetur primum, quòd Ordinis cuiuslibet approbati modus viuēdi, tam infirmo quàm sano est regulariter humanæ complexionì accommodatior, quàm sit vita sæcularium. Deducit hoc eleganti stilo Helinandus, in epistolâ de reparatione lapsi ad Gualterum apostatam monachum. Helin. ad
Gualter.

Quid, inquit, Ordinem nostrum accusas intolerabilis duritiæ? Profectò non Ordinis, sed accusantis est vitium. Neque enim Ordo ita durus est, vt sit inaccessibleis duritiæ, aut importabilis, aut contra naturam; alioquin nec Ordo esset; sed tu fluidus es. Prætereà quid magis secundum naturam, quàm ordinatè viuere? at nulla vita ordinatior, quàm nostra. Ibi enim omnia in numero, & pondere, & mensurâ disponuntur. Ibi cibus, & quies, & somnus ad sufficientiam naturalem indulgentur. Ieiunia verò, & labores, & vigiliæ à nemine vltra vires extorquentur: sed omnia in mensurâ fiunt. Simplici enim victu & vestitu vita sustentatur, natura fouetur, conseruatur sanitas. Denique quid

C natu-

naturalius, quid sanius illo cibi & potus genere, ad cuius apparatus sola natura & cocus & medicus est? Quis pane triticeo & leguminibus benè coctis famem non expellat? Ieiunus stomachus rarè vulgaria contemnit. Anima saturata calcabit fauum: anima verò esuriens, etiam amarum pro dulci habebit. Parabile enim est, ut ait Seneca, quod natura desiderat, ad superuacua sudatur. Taceo quòd ad seruandam sanitatem nihil est efficacius, quàm cibi & potus identitas conseruata. Varia enim fercula, variarum sunt naturarum. Omnis autem talis varietas, parit humorum repugnantiam: & omnis humorum repugnantia, repugnat sanitati. Vnde elegantissimè & prudentissimè respondit quidam de nostris adolescentibus Belluacensi Episcopo, eum interroganti, unde contingeret, quòd sanior & pulchrior esset in claustrò, quàm solebat esse in mundo: Quia, inquit, vniformiter viuo & decenter. De quorum primo habeo, quòd sanus sim; de secundo, quòd pulcher sim. In sæculo autem viuebam tam deformiter, quàm multiformiter. De quorù primo, turpitudine nascitur etiã corporalis; de secundo, ægritudo. Perrexitque Episcopus quærere, dicens: Quid ergo comedisti hodie? Satis, inquit. Quid heri? Similiter satis. Non quæro, inquit,

* *al.* Pro-
babile
Sen. ep. 4.

Ex Heli-
nan. refert
Vincen.
lib. 29. hist.
cap. 136.

quit, de quantitate, sed de qualitate. Quid comedisti heri? quid hodie? Heri, inquit, comedi pisa & olera; hodie olera & pisa: cras autem comedam pisa cum oleribus, post cras olera cum pisas. Hæc de Helinando. Huic concordat Macrobius 7. Saturnalium, ubi disputat, an cibus simplex digestibilior sit, quàm multiplex: & respondet quidam Philosophus, quòd sic, multiplici ratione. Videmus enim quòd bestia simplici cibo cibata sunt saniores, quàm multiplici cibo cibata. Item quia simplex citius digeritur, ideò medici infirmis dant simplicia: item sicut multiplex potus plus lædit, sic de cibo multiplici: item qui simplici cibo cibatur, citius perpendit unde infirmetur: item stomachus uniformius laborat, & per consequens fortius in simplicem cibum, quàm in varium. Secundò respondeo ad objectionem. Aut Religiosus talis est infirmus aut sanus. Si infirmus, obedientiam, castitatem, & voluntariam paupertatem benè potest tenere, ita quòd omnia habeantur communia. De abstinentiâ autem, ieiunio, & aliis carimoniis, per dispensationem faciliter in omni Religione subuenire potest Prælatus. Si verò sanus est, excusatio est in peccatis, ut patet ex humanâ potetiâ, ex Dei coassistentiâ, & ex complexionis valore. Nam natura

Macrobius.
lib. 7. Saturn.
cap. 4.

humana non adeò debilitata est, quin multa possit, etiam in abstinentiis, quas tepidi causantur. Amplius manifestum est hoc in magnis & longis abstinentiis, quas sustinent inuiti in carceribus; quas subeunt alij pro tuendâ sanitate; quas faciunt & fecerunt boni viri, & quod amplius est, sexus fragilis; quas tolerant milites in exercitibus, & obsessi in castris, & quas exhibent philocapti circa mulierum obsequia. Si igitur pro diuitiis aut honoribus, pro sanitate corporis, aut fœdis delectationibus, filij sæculi tanta sustinent: cur non corpus exercendum erit in abstinentiis pro æternâ gloriâ obtinendâ, & pœnis euadendis æternis? Probant enim se homines, nunc in proiiciendo lapidem, nunc in cursibus & luctaminibus, nunc in torneamentis & hastilusionibus: sed vix est, qui vires corporis tentare velit, quid valeant. Multæ enim vires latent in humano corpore, quas nullus experitur, nisi acriter tentauerit.

S. Bernar.

Ignosce, inquit B. Bernardus, Domine ignosce, dissimulamus, tergiuersamur, & in his quæ ad te pertinent, vix est qui velit experi, quid possit. Ex Dei etiam assistentiâ præsumendum est multum de viribus corporeis, exemplo Apostoli, dicentis: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Vnde S. Thomas dicit de intransibus Religionem; Potest, inquit,

Philip. 4. 13

S. Thom.

2. 2. q. vlt.

art. vlt.

in eo, qui me confortat. Vnde S. Thomas dicit de intransibus Religionem; Potest, inquit,

quit, considerari Religionis ingressus per
 comparisonem ad vires eius, qui est Reli-
 gionem ingressurus, & sic non est locus du-
 bitationis de ingressu Religionis; quia illi,
 qui Religionem ingrediuntur, non confi-
 dunt in suâ virtute se posse subsistere, sed au-
 xilio diuinæ virtutis, secundum Isaia 40.

Qui sperant in Domino, mutabunt fortitu- Isa. 40. 31.
dinem, assument pennas sicut aquile; cur-
rent, & non laborabunt; ambulabunt, &
non deficient. Ex complexionis valore, idem

elicitur: quia quamvis ad diu viuendum
 modò humana natura non tantùm se ex-
 tendat, sicut ante diluuium; tamen humana
 complexio non adeò lapsa est, quin ad ma-
 gnas abstinentias se possit extendere, si ad-
 sit humanum velle. Tradit hoc S. Thomas.

Quærit enim, an fomes vel concupiscen-
 tia in quibusdam plus, & in quibusdam mi-
 nus inueniatur; & arguit in quarto argu-
 mento ante oppositionem, quòd sic. Sicut
 corruptio, inquit, fomitis ex peccato primi
 parentis procedit: ita & aliæ pœnalitates, vt
 passibilitas, mortalitas, & huiusmodi. Sed
 aliæ pœnalitates semper in homine crescunt,
 quanto humana natura longius à primo pa-
 rente procedit per successionem generatio-
 nis: & communiter dicitur, quòd homines
 sunt nunc breuioris vitæ & minoris virtutis,

S. Tho. 2.
 dist. 32. q. 1
 art. 3.

quàm antiquitus. Respondet ibidem dicen-
 dum, quòd aliæ pœnalitates, vt passibilitas,
 & mortalitas, & huiusmodi, non sunt mo-
 dò magis in homine, quàm antiquitus fue-
 runt à tempore diluuij. Vnde etiam & Da-
 uid de hominibus sui temporis loquitur,
 Psal. 89. 10 *Dies annorum nostrorum in ipsis, septua-*
ginta anni. Sed verum est, quod ante dilu-
 uium homines diutiùs viuebant, virtute di-
 uinâ hoc faciente ad generis humani mul-
 tiplicationem. Hæc ille. Huic concordat
 sagacissimus ille Domini Magni Alberti di-
 scipulus Vlricus de Argentinâ in Summâ, ita
 dicens circa eandem materiam: Nec est,
 inquit, verum, quod quidam dicunt natu-
 ram humanam secundum tempora plus &
 plus deficere: quia licet circa originem mun-
 di virtute diuinâ homines diutiùs conser-
 uati fuerint in vitâ, propter generis humani
 multiplicationem, & propter scientiarum
 & artium, per experientiam, inuentionem;
 tamen hoc cessante ante multa sæcula inue-
 nitur præfinitum tempus humane vitæ; quia
 adhuc manet quod dicitur in Psalmo: *Dies*
annorum nostrorum in ipsis, septuaginta
anni, &c. Hæc ille. Ex quo patet, cum
 S. Thomas prope nostra tempora vixerit,
 & præfatus Vlricus, quòd complexio non
 est adeò lapsa, vt acediosi garrunt: sed fer-
 uor

Vlric. lib. 6.
 tract. 1.
 cap. vlt.

uor ad bonum, qui in potestate hominis est, lapsus est. Et ideò non mirum, si se huic sæculo conformare cupiunt.

CAPVT V.

Soluit quam obiiciunt compertam consuetudinem; ostenditq; quando contra statuta Monastica excuset, & quando non.

AD secundum motiuum, cùm obiiciunt vitæ repertæ consuetudinem, responderetur primùm, quòd consuetudo nulli suffragatur, vbi non est ex rationabili causâ introducta. Vnde Augustinus ad inquisitiones Ianuarij: Omnia talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Conciliis Episcoporum statuta inueniuntur, nec consuetudine generalis Ecclesiæ roborata sunt, sed diuersorum locorum diuersis moribus innumerabiliter variantur; ita vt vix aut numquam omnino inueniri possint causæ, quas in eis constituendis homines secuti sunt; vbi facultas tribuitur, sine aliquâ dubitatione rescanda existimo. De hoc vide infrà v. cap. libro II. Deinde dico, quòd consuetudo transgrediendi votum castitatis, paupertatis, & obedientiæ, & aliorum quæ sub præcepto cadunt, numquam legem facere potest, quæ

Aug. epist.
119. to. 2.

peccatum excuset, sed potius quæ noxam augeat. Nec consuetudo, sed corruptela dicenda est: quia talis consuetudo contra legem diuinam est, quæ præcipit; *Vouete & reddite Domino Deo vestro omnes*, vt dicitur in Psalmo. Imò de iteratis actibus contra constitutionem scriptam humanam, an legem abrogent, quærit Humbertus super Prologo constitutionum sui Ordinis Prædicatorum sic: Vtrum per consuetudinem aliquid possit minui de scriptis statutis, sicut per consuetudinem aliqua sunt addita? Respondet quod non. Si enim consuetudo talis præcessit statutum, non debet amplius seruari: si autem sequitur, aut incipit, aut reiteratur huiusmodi actus contrarius constitutioni. Aut fit hoc sine dispensatione, & sic est corruptela, & non consuetudo; aut fit cum dispensatione, & sic non inducitur consuetudo: quia sicut dicunt Iura, nullus actus inducit consuetudinem, nisi cum fit eo animo, vt inducatur consuetudo. Hæc ille. Ad idem sunt duo famosissimi Canonum Doctores, Ext. De statu monach. Cum ad monasterium, scilicet Hostiensis & Ioannes Andreae in Nouellâ dicentes: Sicut contra votum non valet consuetudo: sic nec contra Religionem: & eadem ratione non est dispensatio, sed dissipatio: quando scilicet

Psal. 75. 11

Humbert.
in Prolog.
constitut.

cet sine ratione aliquid contra regulam & statuta attentatur, dicente Isidoro, quòd lex est illud, quod ratione còstiterit. Huic concordat Ioannes de Neapoli, vbi quærit, an ingrediens monasterium, in quo comedebantur carnes, & aliæ obseruantia non seruabantur, correcto statu monasterij, teneatur ad obseruantiam, quam ibi non inuenit, nec professus est. Respondet quòd sic, quòd obseruare tenetur, non obstante, quòd per abusum ibi Religio lapsa est. Aliàs quid valerent visitationes, correctiones, emendationes, & reformationes, quæ super statu Religiosorum fiunt in Capitulis generalibus, & prouincialibus, vt Extr. De statu monachorum, cap. In singulis regnis. Nec iste ingrediens in aliquo grauatur, si cogitur obseruare promissionem emissam de regulâ obseruandâ: imò per se debet laborare vt deformitas monasterij aliquando ad formam debitam redeat. Notat prætereà Dominus Innocentius eandem quæstionem, Extr. De regularibus, cap. Periculosa. vbi ne moniales diuagentur, præcipiuntur arctissimè recludi: quamquam in regulâ nihil contineatur de hoc, nec professæ sint de inclusione. Quærit prætereà idem Ioannes de Neapoli, Quid si aliqui intrauerunt monasterium, in quo comedebantur carnes, sed postea

Isidor. li. 2.
etym. c. 10.

Ioan. Neapol. part. 1.
qu. 97.

part. 1. q. 30

correctum non dat carnes, & alias maiores austeritates seruat, numquid monachus eas seruare tenetur secundum primariam institutionem? Respondet secundum Innocentium super eodem De regularibus: Si loquaris de iure positiuo, vel de iudicio Ecclesie, credimus quod ingrediens, qui antequam profiteretur, debuit diligenter attendere, quid promitteret, nec se debuit sine deliberatione ad ignota obligare: tamen ex quo professionem fecit, in utroque iudicio, etiam Dei, semper tenebitur illam regulam obseruare, vt 20. qu. 3. constituit, & Extr. De his que vi metusve causâ, Cum dilectus. vbi Canonici Insulares coguntur seruare regulam Cisterciensem. Item, aut dicit se bonâ intentione intrasse, aut malâ. Si bonâ, ductu Spiritus sancti, quod & debet, vt Ext. De regularibus, Licet, & 19. qu. 2. Duæ: sic vnctio docuit eum de omnibus, vt Extr. De sacrâ vnctione, cap. vnico. Si malâ, non est audiendus. Est & alia ratio, quia præsumitur, quod quando regulam talem elegit, quod plenè deliberauit de onere & arctitudine, vel leuitate ipsius regulæ: imò quod plus est, quia si tunc plenè non deliberauit, postea deliberare non potest, 8. qu. 2. Dilectissim. Confitemur tamen, si impotens esset ad Ordinem tolerandum, quod posset secum dispen-

dispensari de minore Religione, vt Extr. De regularibus significatum est. Hæc Ioannes. Dicit præterea Nicolaus Papa distinct. 8. Mala autem consuetudo non minùs quàm perniciosa corruptela vitanda est; quæ, nisi citiùs radicitus euellatur, in priuilegiorum ius ab impiis assumitur; & incipiunt præua- ricationes & variæ præsumptiones celerri- mè non compressæ pro legibus venerari, & priuilegiorum more perpetuò celebrari. Ne autem velamen malitiæ quidam hîc acci- piant, qui dicunt se non teneri, nisi ad mo- dum viuendi, quem reppererunt tempore suæ professionis (ita enim plurimi grauiter deci- pi videtur, etiam in diuersis Ordinibus ma- iores) notandù (prout dicit S. Thomas 2. 2. S. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9) quòd ad peccatum mortale Reli- giosum ligat Primò trium principalium vo- torum tentio; paupertatis, castitatis & obe- dientiæ. Secundò alia à præfatis tribus in regulâ contenta ligant ad mortale, scilicet, vt non contemnantur: quia quamuis Reli- giosus non tenetur esse perfectus, tenetur tamen ad perfectionem tendere, cui contra- riatur perfectionis cõtemptus. Contemptus enim regulæ directè contrariatur professio- ni: per quam aliquis vouit regularem vi- tam. Tertiò, ad mortale obligat omne præ- ceptum in regulâ & constitutionibus, pro- fessis

fessis scripto tenus datum. Quartò, eodem modo ligat præceptum à Prælato ore tenus factum. Ratio huius & præcedentis est, quia contra talia facere, est votum transgredi.

Quintò dicit Vlricus in Summâ, quòd inobedientia commissa etiam contra simplex mandatum Prælati, non dico præceptum, potest fieri peccatum mortale; scilicet, cum hoc facit ex tali contemptu auctoritatis Prælati, quòd intendit ei non obedire, etiam si præciperet illud quod mandat. Sextò dicit idem ibidem; Statuta aliqua sunt sub præcepto, siue hoc per verba exprimatur, siue constet per hoc, quòd tamquã principalia fundamenta Ordinem illum in speciem Religionis contrahentia sint statuta, vt inuiolabiliter obseruentur. Et in illis transgressio ponderanda est, sicut & in præceptis diuinis: quia si sit contra præceptum, est mortale peccatum; si præter præceptum, est veniale peccatû. Septimò etiam tenetur Religiosus, sub pœnâ peccati mortalis, ad omnia alia, quæ sunt sub præcepto iuris diuini vel humani fideli indicta cuique. Sed quaritur, Quid si aliquis sæcularis vidit monasterium dissolutum, monachos splendide comedere, & similia; cogitatque, Hunc Ordinẽ bene possum sustinere, & ingreditur: numquid postea compellendus est ad asperitatem

Vlric. lib. 6.
tractat. 4.
qu. 15.

tem regulæ obseruandam? Respondetur secundum Raymundum in Summâ, vbi ponit eundem casum indistinctè: Dico quòd non potest redire ad sæculum, sed debet remanere: quia dolus aliorum, vel simplicitas vouentis non excusat in talibus. Item ibi dicit: Indistinctè dico, quòd non potest redire ad sæculû, ex quo fecit ibi professionem. Sed vtrum cogatur ibi manere, distingue: Aut erat iurisperitus, aut ignarus. In primo casu, non potest recedere, quia intelligitur se obligasse non ad id quod fiebat, sed ad id quod fieri debebat. In secundo casu subdistingue: Aut fuit ei explanata asperitas regulæ, & tunc idem quod in iurisperito; aut non, & tunc si credebat eos regulariter viuere, & ad illam asperitatem se voluit obligare, non ad maiorem, & hoc expressit, non cogetur ibi manere, sed transibit ad alium Ordinem, quem valeat sustinere. Si verò non expressit, credo quòd debeat manere. Nec potest allegare dolû vel deceptionem, quia sic melior fit sua conditio; & potest magis imputari fatuitati suæ, quia non examinavit, vt debuit. Probantur hæc, Ext. De regularibus, Super eo consulti, 20. qu. 3. Constituit, Extr. De his quæ vi metûsve causâ, Cùm dilectus, Extr. De conuers. coniug. c. Ex parte tuâ. Idem per omnia dicit Hostien-

Raymun.
lib. 1. tit. 8.
De voto.
§. 2. Item
pone.

Hostiens.
lib. 3.

stiensis. Ad idem est V Vilhelmus in Glossa Raymundi, vbi primò: imò Hostiensis lib. 3. rubr. 31. De regularibus. §. 3. Ad quid teneatur, versu, Sed & tenetur, addit dicēs: Quòd Religionem ingressus, si non fecit professionem, & steterit per annum in Religione, tenetur ad professionem faciendam, Ext. De regularibus, Statuimus: quam si præstare noluerit præcisè, cogendus est, si in loco illo, quem intrauit, seruabatur Religio, vt præmissum est. In hoc casu, nec ipse obligauit se expressè ad Religionem seruadā, sed simpliciter intrauit: nihilominus cogendus est, non tamen præcisè, sed vt vel professionem ibidem ab initio institutam faciat, & Religionem seruet, vel locum exeat, & penitus dimittat; in quo nec abusus contra ius, nec numerus defendit annorum. Hęc ille. Nota tamen quod in casu isto Hostiensis vltimò: Talis est professus tacitè secundum noua iura. Ex quibus patet, quòd Prælati, vel auctoritatem eorum habentes, possunt inuitis Religiosis & subditis suis, modis præactis imponere iugū regulæ & constitutionum, secundum quas sunt professi. Patet etiam, quòd latiori iure arctari possunt Religiosi, qui in locis reformatis professi sunt, & postea se ad laxiorem vitam dederunt, in alio loco etiam eiusdem Ordinis.

Ad

Ad idem est S. Thomas in 4. d. 38. & D. Albertus, ibidem dicentes: Quòd votum interpretatiuum obligat, sicut & ore tenus commissum. Vocant autem interpretatiuum votum, cum adultus post tempus probationis in monasterio stetit: & vt Thomas addit, tenentur tales in omni casu ad tria vota Religionis principalia. Et quamuis ibidem addat S. Thomas sic de interpretatiuè professis: Ad alias, obseruantias, quarum transgressio ex dissimulatione Prælatorum inducitur (qui dum videtes non corrigunt, indulgere videntur) non videntur obligari, & præcipuè si sint simplices, qui talia discernere sufficienter nesciunt. & Albertus ibidem dicat: Dissimulatio Legatorum & aliorum Prælatorum, videtur concessio vel indulgentia in hac parte. istis tamen non obstantibus, nihil ista suffragantur Religiosis, qui paupertatem voluntariam, in verà omnium suorum temporalium bonorum resignatione seu communicatione, non seruare dignoscuntur: quia ibi deficit vnum de tribus substantialibus, ad quod quilibet professus tenetur. Nec se præfatis iuuare possunt hi Religiosi, qui astringi solent per suos Superiores in actis suorum Capitulorum, & in correctionibus aliis seu visitationibus, ad alia extra tria substantialia: quia tunc nulla

fit

S. Tho. in
4. d. 38. q. 1.
art. 3. qu. 1.
ad 5.

fit dissimulatio. Nihil autem penitus se tue-
ri possunt per dictas auctoritates hi Religio-
si, qui per visitatores aut reformatores re-
quiruntur, vt regulam & constitutiones
etiam quoad minora seruent: quia tunc nec
Prælatorum dissimulatio nec indulgentia
adest. Item aduertendum quod dicti Docto-
res loquuntur in casu, quo quis non fecit pro-
fessionem ore. Talis enim etsi in facie Ec-
clesiæ post annum stans, fecisse præsumitur
professionem: tamen in foro conscientie
minùs obligari videtur, & ad pauciora,
quàm qui solemniter & publicè emisit vo-
tum. Consuetudo ergo, corruptela veriùs,
nullum decipiat, ne ipsa cæcatus se confor-
met secularibus.

CAPVT VI.

*Soluit quando obiiciunt Prælatorum pecca-
ta, & declarat quod propterea reforma-
tioni eorum actiua nullus resistere debet.*

AD tertiam obiectionem, quâ recusant
quidam reformari propter Prælatorum
suorum malam voluntatem, nunc respon-
dendum est. Quidam enim quando præser-
tim Abbates suos aut Prælatos alios vident
speciales domos inhabitare, lætiùs cum sæ-
cularibus conuersari, lautioribus cibus frui,
&

& similia: qui tamen volunt quòd subditi sui refo-
 rementur, cùm subditos reperiunt cerui-
 cosos & rebelles; talibus Prælatis certè te-
 nentur in reformatione subditi obedire,
 multiplici ratione. Primò, quia rem bonam
 subdito & proficua imponunt, scilicet, be-
 nè viuere: quod nulli obest, sed cuilibet
 prodest. Vnde tali recalcitrare, esset se bono
 morali & meritorio irrationabiliter priuare.
 Et licet talis Prælatus malè viuat; tamen a-
 lios cogit benè facere: & secundùm Augu-
 stinum, Felix necessitas, quæ ad meliora
 compellit. Quis enim prudens bonum pa-
 nem ab iracundo pistore non gratis recipe-
 ret, quando in famis necessitate, vel aliàs, in-
 digens esset? Multi prætereà boni sutores
 sunt, qui malos calceos portant, & tamen
 aliis optimos conficiunt: sic multi sunt Epi-
 scopi, Prælati, Curati, & Prædicatores mali,
 qui tamen aliis iubent benè facere. Talibus
 obediendum esse mandat etiam Christus
 Matth. 23. vbi dicitur: *Tunc Iesus locutus* Mat. 23. 1.
est ad turbas & discipulos suos, dicēs; Super
cathedram Moysi sederunt Scribæ & Phari-
sæi. Omnia ergo quaecumque dixerint vobis,
seruate & facite: secundùm verò opera illo-
rum nolite facere. dicunt enim & non fa-
ciunt. Alligant enim onera graua & im-
portabilia, & imponunt in humeros homi-

D

num:

Aug. ep. 45.
 ad Armen-
 tar. & Paul.
 tom. 2.

num: digito autem suo nolunt ea mouere.
 Præterea, sicut dicit Hugo de XII. abusio-
 nibus claustralium, tres sunt species negli-
 gentium Prælatorum; quidam qui malè vi-
 uunt, & subiectos benè viuere cogunt: qui-
 dam qui malè viuunt, & subiectos malè
 viuere volunt: quidam qui benè viuunt, &
 subiectos malè viuere permittunt; isti exem-
 plo præcedunt, sed non increpando delin-
 quunt: licet enim benè uiuant, necesse ta-
 men est, vt de grege sibi commisso, Domi-
 no gregis rationem reddant. Illi verò qui
 malè viuunt, & subiectos benè viuere cogunt,
 errantes reuocant, quantum est in iussu ver-
 borum. Qui autem malè viuunt, & subie-
 ctos malè viuere volunt, etiam gregem sibi
 commissum vnà secum occidunt. Prælati
 ergo, qui mali sunt, & tamen subiectos benè
 viuere volunt, vnum actum debitum ouibus
 impendunt, videlicet, quòd pascant oues
 verbo, & fortè temporali subsidio; licet non
 pascant exemplo. Hæc quidem ex supposi-
 tione dicta sint, cum scilicet constet Præla-
 tum esse malum. Sed certè Prælatus qui re-
 formare subditos laborat, ex hoc non, nec
 ex aliis indifferentibus, quæ ad bonum &
 malum possunt interpretari, debet maleuo-
 lus, imò potius beneuolus iudicari: alioquin
 subditi, temerarij iudicij nefas incurrunt,
 dicen-

Hugo li. 2.
 De claustro
 animæ c. 12

dicente Domino: *Nolite iudicare, & non* Mat. 7.1.
iudicabimini. Super quo dicit Augustinus: Aug. lib. 2.
 Hoc loco nihil aliud præcipi æstimo, nisi vt ser. Do. in
 ea facta, quæ dubia sunt, quo animo fiant, in mon. to. 4.
 meliorem partem interpretentur. De his
 autem, quæ non possunt bono animo fieri,
 sicut sunt blasphemix, & huiusmodi, nobis
 iudicare permittitur. De factis autem me-
 diis, quæ possunt bono & malo animo fieri,
 temerarium est iudicare, maximè vt con-
 demnemus. Vtitur præterea Prælati, siue
 bonus siue malus sit, iure suo, quando man-
 dat subdito, vt se huic sæculo non confor-
 met, sed iubet seruare ea vota regulæ & con-
 stitutionum, quæ distinxerunt in professio-
 ne labia sua. Insuper etiam apud subditum,
 est voti debitum; quando se promisit obe-
 dientiam seruare Prælato suo secundum re-
 gulam & statuta.

CAPVT VII.

*Quando obiiciunt reformationem esse noui-
 tatem & singularitatem; ostendit, quæ
 sit bona nouitas & singularitas, quæ sit
 mala.*

AD quartam obiectionem, vbi dicunt
 reformationem esse rei nouitatem &
 singularitatem: in hoc impij suam cæcita-

tem manifestant & ignorantiam. Nouitas enim non semper in malo, sed sæpè in Sacra paginâ in bono accipitur: imò nullus reformari potest absque inductione nouæ formæ; vnde toto nisu cordis studere debent Religiosi, quatenus innouentur spiritu. *Seruiamus*, inquit Apostolus, *in nouitate spiritus, & non in vetustate litteræ.* Assumere itaque quinque nouitates sacra docet Scriptura. Primò, nouitatem cordium in pœnitendo de vitâ præteritâ, quam nouitatem Deus promittit Ezech. 36. *Dabo vobis cor nouum.* Secundò, nouitatem oris, quâ verbum vitæ prædicemus & cantemus, quam Christus promittit Mar. vlt. *Linguis loquentur nouis.* & in Psal. *Cantate Domino canticum nouum.* Tertiò, nouitatem conuersationis, de quâ 1. Cor. 5. *Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio.* Quartò, nouitatem bonæ famæ, & nominis, de quâ Isa. 62. 2. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit.* Quintò, nouitatem vitæ, de quâ ad Heb. 10. *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum, in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam nouam.* Sciant tamen reformationis æmuli, quòd nouitas, cum à sanctis vituperatur Doctoribus, importat aliquid, quod nec à sacris approbatum est Scripturis, nec ab Ecclesiæ sanctæ

sanctæ vsibus. Certum autem est, quòd re-
formare mores secundùm regulam & sta-
tuta per Ecclesiam approbata diutinè, nihil
mali, sed maiorem viuendi perfectionem
importare dinoscitur. Non ergo nouum est,
quod à ducentenis annis ab his traditum est
& practicum Patribus, quos tota vbique
in vitâ & doctrinâ colit vniuersalis Ecclesia.
De singularitate pari modo se pandunt esse
aut maleuolos aut ignorantissimos. Singu-
laritas enim, prout importat vitium (quem-
admodum S. Thomas habet à B. Bernardo) quidam est gradus superbiæ: quia quintus
humilitatis gradus est, tenerè quod commu-
nis regula monasterij habet; cui opponitur
singularitas, per quam scilicet sanctior vult
apparere aliis. Hæc ibi.

S. Th. 2. 2.
q. 162. ar. 4.
ad 4.
Bern. de 12.
gradib. hu-
mil. & su-
perb. gra. 5.
tom. 1.

Videat hîc mentis compos, quòd apud
Religiosos singularis est & dicitur, primò,
qui non vult tenere, quod communis tenet
regula monasterij. non dicitur, quod com-
munis tenet vita monasterij, quia in mona-
sterio sæpè multitudo monachorum non se-
quitur, quam professâ est regulam, sed po-
tius vitam imitatur mundanam, & huic sæ-
culo se conformare nititur totis viribus. Ad
singularitatem etiam exigitur, vt quis san-
ctior velit apparere, quàm existat. Hoc certè
vitium hypocrisis importat & superbiæ, aut

inanis gloriæ, nedum in Religioso & monacho, sed etiam in quolibet Christianam fidem professo. Et vt singularitas, quæ sonat vitium, quid sit pateat clariùs, aduerte dicenda infra in fine obiectionis x. & iterum

Bern. ibid,

verba B. Bernardi in libro De gradibus superbiæ, de cuius quinto gradu sic loquitur: Quintus sequitur gradus singularitatis; turpe est enim ei, qui se supra ceteros iactat, si non plus ceteris agat, per quod ultra ceteros appareat: nec tamen melior esse studet, sed videri: non meliùs viuere, sed videri viuere gestit, quatenus dicere possit; *Non sum sicut ceteri hominum.* Plus sibi blanditur de vno ieiunio, quod ceteris prandentibus facit, quàm si cum ceteris septem dies ieiunauerit. Commodior sibi videtur vna oratiuncula peculiaris, quàm tota psalmodia vnius noctis. Inter prandendum crebrò solet oculos iactare per mensas, vt si quem minùs comedere viderit, victum se doleat; & incipit idipsum sibi crudeliter subtrahere, quod necessarium victui prouiderat indulgendum: plus metuens gloriæ detrimentum, quàm famis cruciatum. Ad omnia denique sua strenuus, ad communia verò piger. Vigilat in lecto, dormit in choro; cumque aliis psallentibus ad vigilias totâ nocte dormitet, post vigilias, aliis in claustro quiescentibus, solus

in oratorio remanet. Cùm autem ex his, quæ singulariter sed inaniter agit, apud simpliciores eius opinio excreuerit, dum miserum beatificant, ipsum in errorem inducunt. Credit namque quod audit, & quid intendat, non attendit. Obluiscitur intentionem, dum amplectitur opinionem. Quique de omni aliâ re plus credit sibi, quàm aliis; de se solo, plus aliis, quàm sibi: & quidquid de se laudatum agnouerit, non ignorantia, aut beneuolentia laudatoris, sed suis meritis arroganter ascribit. Hæc ille. Ecce, quis singularis sit monachus, pertinētissimè describitur. Seruare autem regulam & statuta à sanctis confirmata Patribus, ab Ecclesiâ uniuersali approbata, & practicata à viris qui olim prudentiâ pollebant & virtutibus; hoc non est singularitatis incurrere vitium, sed sub voto, Deo reddere promissum. Nec de singularitatis vitio debet notari, qui supra alios opera supererogationis in victu vel amictu exercet, nisi faceret illud propter iactantiam vel superbiam, vt se ceteris præferat: quia sic esset vitium superstitionis, vt dicit S. Thomas: Si autem hæc facit, inquit, propter macerationem carnis, vel ad humiliationem spiritus, ad virtutem temperantia pertinet. Vnde Augustinus dicit de doctrinâ Christianâ: Quisquis restrictiùs rebus

S. Tho. 2. 2.
q. 169. ar. 1
ad 2.

Aug. lib. 3.
De doctr.
Christ. c. 12
tom. 3.

S. Bonau.
De perfect.
Euang. c. 12
B Greg.
1. Dial. c. 1.

prætereuntibus vtitur, quàm sese habeant mores eorum cum quibus viuit, aut temperans, aut superstitiosus est. Et ita per omnia dicit S. Bonauentura libro De perfectione Euangelij cap. 12. In cuius rei euidentiam (vt 1. Dialogorum refert B. Gregorius) cùm inter sæculares in Alpibus conuiuans S. Honoratus nollet carnes comedere, purus existens sæcularis, & de singularitate à sodalibus corrigeretur; exiuit mancipium volens aquam haurire per situlam, quam, in montibus, vbi consueuerunt homines audire de piscibus non eos videri, intrauit piscis miraculosè, qui ad sancti viri plura posset valere prandia. Per quod certè Dominus approbavit singularitatē supererogationis & temperantiæ; non singularitatem superstitionis & superbiæ. Ex quibus apertè iam conuincitur, nullum reformationi beneuolum, ceteri debere singularem, aut inuentorem nouitatum: quia se sæculo conformare volentes Religiosi tepidi, & Patrum sancita contemnentes vetera, potiùs singulares sunt vocandi. Possent autem iustiùs causari fratres reformati contra sibi aduersantes fratres opulentos, & notare de singularitatis vitio, charitati inimicissimo, quo propria sua communibus anteponunt monasterij rebus. De quâ singularitate habes infra cap. 12.

Aduer-

Aduertant prætereà antiquorum statuta non innouare cupientes, illud Cassiani De institutis monachorum, dicentis sic: Generali omnium constitutioni, paucorum non debet præponi nec præiudicare sententia. Illis enim debemus institutis ac regulis indubitata fidem, & indiscussam obedientiam per omnia commodare; non quas paucorum voluntas intulit, sed secundum quas vetustas tantorum temporum & innumerositas sanctorum Patrum concordi definitione in posteros propagauit.

Cassian.
lib. I. De
instit. monach.
c. 3.

CAPVT VIII.

Quando obiiciunt esse expectandum cum reformatione vsque ad generalem reformationem Ecclesiæ, ostendit, quòd hoc sit callidè reformationem fugere.

AD quintam, quando arguunt reformationem esse vsque ad generalem Ecclesiæ reformationem differendam: Cur, inquit tales, à nobis potius, quàm ab aliis reformationis rigor incipitur? numquid non eiusdem sumus professionis, cuius & alij? Respondetur, quòd tunc solum velle reformari, quando alij omnes reformantur, est numquam velle reformari, nisi in valle Iosaphat tempore extremi iudicij: quia tunc

D 5

omnes

1. Cor. 15. 51. *omnes quidem resurgemus, sed, vt ait Apostolus, non omnes immutabimur. Interim enim, quòd mundus stabit, iuxta verbum Domini, multi erunt vocati, pauci verò electi.* Eritque semper Ecclesia iuxta parabolam Euangelicam, *velut sagma missa in mare, ex omni genere piscium, id est, bonorum & malorum, congregata: quæ cum impleta fuerit, quod erit in die iudicij, ad litus ducta, ex eâ eligentur boni in vasa patriæ cælestis, mali verò foras mittentur. Exhibunt enim tunc Angeli primùm, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis ardentis.* Tunc, inquit v. 49. *ibidem Christus, mittet Angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in caminum ignis. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum.* Interim itaque in agro Ecclesiæ simul crescit zizania & triticum. Zizania autem peruersorum Religiosorum, vbi per Superiores eradicari possunt, sine eradicatione tritici, scilicet bonorum virorum, per Superiores fieri debet. Quibus, sicut olim Prophetæ, ratione pastoralis officij, dicitur à Deo illud Ieremiæ: *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, vt euellas & destruas, & disperdas & dissipes, & edifices & plantes.* Iterùm status cuius-

cuiuslibet Religionis lapsus, est velut ager, qui olim optimo virtutum semine fuit cultus, & hodie vorticis, & vepribus, ac spinis vitiorum multis est occupatus. Superiores igitur & domini agri istius Religionis, aut semper finent mala succrescere, aut emendabunt agrum istum. Si semper finant, sic grauius peccabunt, dicente Scripturâ: *Per agrum hominis pigri transiui, & per vineas stulti vi-* PROV. 24.
30.
ri: & ecce totum repleuerant vortice, operuerant superficiem eius spinae, & maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidiissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. Usquequò piger dormies? (scilicet eradicare) quando consurges è somno tuo? Si autem aliquando reformatus est Religionis ager, cur non modò, ne posteriora fiant deteriora prioribus? Nisi fortè quis desperatus, vitia licenter crescere permittat. Quod nequaquam faciendum, docet exemplum in vitis Patrum, vbi iuuenis desperatus de quodam agro zizaniis pleno, se dormitum iuxta agrum posuit: sed pater veniens, & causam desperationis emundandæ percipiens, iuueni ait; Fili, vade & quotidie tantum emunda latitudinis, quantæ corpusculum tuum protenditur; sicq; ante paucorum mensium tempus, totum agrum mundabis. Præterea, aut vbiq; simul potest in Ordine vel in Ec-

PROV. 6. 9.

In vitis Patrum.

clesiâ

clesiâ fieri reformatio, aut non. Non primum; quia, vt patuit suprà, numquam vbi que simul fiet reformatio, & infrà impossibilitas planius docebitur libro 2. cap. 14. Si non, & alicubi inchoanda est reformatio, cur non ibi potius incipietur, vbi Superioribus, quibus est dispensatio credita, incipiendum esse videtur? In hoc, cum sit opus & auctoritas Prælatorum, non subditorum malis voluntatibus, sed Prælatis obediendum est, seu visitatoribus, aut reformatoribus; nec à subditis tunc Prælati sunt iudicandi. Sunt enim à Deo missi, quibus Christus dicit: *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum, qui me misit.* Postremò dicere, Nolo reformari, nisi alij omnes reformentur; est in effectu idem, ac si dicat, Nolo perfici, siue in bono virtutum augeri, aut in regnum cælorum intrare, nisi alij idem faciant. Ergo si alij hoc nolunt, tu vis esse miser cum aliis, iuxta illud vulgatum: Solatium est miseris socios habere peccatarum. Hoc autem extreme dementiæ esse videtur, & in Religioso valde graue peccatum. Quia hoc est se velle conformare nimis sæculo, & est nolle tendere ad perfectionem: ad quam tamen attentionem, omnes tenentur Religiosi, prout ex solutione secundi argumenti patuit.

Luc. 10. 16.

CAPVT IX.

Soluit quando obiiciunt reformare esse Ordinem diuidere, & notam personarum in eo ponere; declaratq; contrarium, scilicet, hoc esse Ordinem unire & adificare.

AD sextam, vbi quidam reformationem abnuunt propter cauendam confusionem, & diuisionem Ordinum; virtualiter duo tales timent sequi ex reformatione: Vnum quòd non reformati apud seculares confundantur, tamquam dispares & difformes à reformatis. Nos, inquit, non reformati, in comparatione reformatorum vilipendimur, calumniatur, & velut ethnici reputamur & publicani. Quà ex consideratione reformationem odientes, & sæculo conformari cupientes, dicunt nonnumquam ad reformatorem & ad similes illud Sap. 2. *Opprimamus pauperem iustum. Sit fortitudo nostra lex iniustitie. Circumueniamus iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & impropert nobis peccata legis, & infamat in nos peccata disciplina nostra. Grauis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius.* Ita certè opere loquuntur hodie irreligiosi, etsi non verbo tenus. Responde-
tur,

Sap. 2. 10.

tur, quòd hi religiosi, quibus intentatur re-
formatio, aut habent & seruant ea, quæ de
necessitate salutis sunt seruanda in suo Ordi-
ne, & tunc à nullis debent haberi pro publi-
canis & ethnicis. Possunt tamen, & arctari
debent, ad obseruandum ea quæ sunt pro-
fessi, & sine quibus tria substantialia diu non
queunt subsistere, prout in responsione se-
cundæ obiectionis dictum est. Nec à prudenti-
bus (quorum iudicium solùm ponderan-
dum est) habentur pro talibus: & si impru-
dentes aliter iudicant de eis, non mirū; quia,
teste Scripturâ, *stultorum infinitus est nu-
merus*. Optimi etiam viri plerumque à ma-
lis apud maleuolos iudicantur sinistre. Sciunt
præterea boni viri, quòd in quolibet statu, ac
Religione & Ordine quolibet, non omnes
sunt perfecti: sed in eis, sicut inter sæculares
sunt gradus; ita vt quidam sint boni, alij me-
liores, & quidam optimi. Non ergo sequi-
tur: Isti reformati sunt meliores; ergo vos,
qui adeò strictè non viuitis, & tamen ad sa-
lutem necessaria seruatis, estis mali. Nec ob-
stat verbum Bedæ super isto Matthæi 6.
Nolite solliciti esse, dicentes: Quid manduca-
bimus? dicentis sic: Videntur argui hi, qui
spreto victu vel vestitu, lautiora sibi vel au-
steriora, præ his cum quibus viuunt, alimen-
ta quærunt vel indumenta. Nam ad hanc
aucto-

Beda in
Mat. c. 6.
lib. 1. tom. 5

auctoritatem Venerabilis Bedę, S. Bonauen-
 tura lib. De perfectione Euangelicę pauper-
 tatis ita respondet: Verũ dicit; qui enim viam
 communem spernit, malè facit: qui verò
 eam non spernit, tamen se amore vitę æter-
 nę districtius affligit, memor vocationis suę,
 melius facit. Et ideò B. Franciscus filios
 & discipulos suos ad hanc singularitatem
 inuitavit, informãdo ad ieiunium post Epi-
 phaniam, dicens: Qui eam, scilicet quadra-
 genam dierum, ieiunare voluerint, sint be-
 nedicti à Domino; & qui nolunt, non sunt
 astricti. Districtiora enim ieiunia perfectio-
 ribus sunt æmulanda. Hęc Bonauentura.
 Et certè verendum, ne in talibus contra
 reformationem murmurantibus, lateat in
 corde vermis inuidiæ, vel peccatum hy-
 pocrisis, aut superbiæ, quo vult videri bo-
 nus vel melior, qui non est: imò & displi-
 cet sibi profectus fraternæ gratiæ. Hęc non
 ex gratiã procedunt & charitate, sed ex vi-
 tio, quia 1. Cor. 13. dicitur: *Charitas non est*
ambitiosa, non querit quę sua sunt, non ir-
ritatur, non cogitat malum, non gaudet su-
per iniquitate, congauget autem veritati.
 Si autem Religiosi in monasteriis non re-
 formati, non seruant ea quę de salutis ne-
 cessitate sunt seruanda, non mirum si à cun-
 ctis æstimantur miseri. Ipsi enim si nomini
 Reli-

S. Bonau.
 De perfect.
 Euan. pau-
 pert. c. 12.

B. Francif.
 in reg. c. 3.

1. Cor. 13. 5

Religionis satisfacerent, meritò laudari deberent, iuxta illud Psalmistæ: *Secundùm nomen tuum, ita & laus tua.* Postremò, ipsi Religiosi, si in Ecclesiâ sunt velut sal positi, quibus bono exemplo mores aliorũ condiendi forent (sed si sal infatuatum fuerit, dicit Christus, *ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus*) imputent ergo sibi, si iudicantur, sicut & sunt. In obiectione præterea prædictâ, aliud obiiciunt, videlicet quòd per reformationem quorundam & non aliorũ Conuentuum Ordo diuiditur, & duo videntur Ordines. Melius fortassè arguerent, quòd apud reformatos vnus resuscitatur Ordo, & apud deformatos nullus manet Ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Sed esto. Constat ex XII. Metaphysicæ, quòd quilibet Ordo, & Religio qualibet, ac multitudo benè disposita, necessariò exigit, vt tendant ad finem aliquem certum sui Ordinis, & vt inter se leges certas seruent supposita talis multitudinis: sic enim si benè viuunt, aliàs non ibi esset Ordo, nec vnio, sed diuisio & confusio, vt dicit B. Dionysius De diuinis nominibus cap. 4. Exempli gratia, de exercitu benè ordinato. Qualis autem finis specialis sit cuiuslibet Religionis, & quomodo eius supposita se habere debent ad inuicem,

Psal. 47. 11

Mat. 5. 13.

XII. Metaphys. text. 52.

Dionys. De diuin. nom. cap. 4.

cem, docetur in regulâ & statutis eorum. Cùm igitur reformatio ad hanc vnitatem principaliter tendat, dicere quòd reformare est Ordinem diuidere, infania plenum est & amentia; imò reformatè viuere, est viuere; & ordinare se in Dei exercitu, ducem sequendo sui Fundatoris, est victoriam contra hostes obtinere. Sic enim de deuotissimâ Religione primitiua Ecclesie dicitur: *Erant vnanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere illis: sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum.* Act. 5. 24. Et ita hodie fit, vt docet experientia, tam apud Religiosos, quàm apud Sanctimoniales benè reformatas; quidquid dicant conformatores sæculi, & reformatorum æmuli.

CAPVT X.

Cùm se iactant viuere, vt patres eorum, distinguunt de malis & de bonis patribus; & admonet ne temerariè iudicet quis de locis deformatis.

AD septimum motiuum, in quo auctoritatem præcedentium Patrum in suo Ordine allegant, qui taliter vixerunt, vt viuunt ipsi; respondetur eis, quòd aut lo-

E

quun-

quuntur de primis sui Ordinis Patribus, aut de modernis transgressoribus. Si de primis, quod non credo, quia aliàs loquentes vt Iudæi perfidi, eisdem datum mererentur responsum à Christo recipere. Nam Iudæi Christo primo reformatori resistentes, dixerunt: *Pater noster Abraham est.* quibus respondit Christus: *Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.* vbi Glossa: Factis probate, non verbis. Et S. Thomas in Postillâ super eodem dicit: Signum hoc ponit Christus debitæ filiationis; signum quippe debitæ filiationis est, quòd aliquis assimiletur ei, cuius est filius. Sicut enim filij carnales, vt plurimum solum secùdum carnem assimilantur patribus: ita & filij spirituales, si sunt verè filij, debent spirituales parentes imitari, secundùm illud ad Ephes. 5. *Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi.* Deformati autem Religiosi opera patrum suorum primitiuorum non faciunt, ergo non sunt filij eorum, nec gloriari possunt de patribus suis. Vnde Christus tales filios alloquitur tamquam illegitimos, sicut Iudæis dixit peccatoribus: *Ne cæperitis dicere; Patrem habemus Abraham: sed facite fructus dignos penitentia, quia iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.*

Ioan. 8. 39.

S. Tho. in
8 c. Ioan.
lect. 5. io. 14

Ephes. 5. 1.

Luc. 3. 8.

tetur. Si prætereà reformationis inimici ite-
 ratò cum Iudæis replicauerint, dicendo:
Nos ex fornicatione non sumus nati: unum Ioan. 8. 41.
patrè habemus Deum: audiant tales Christi
 quod sequitur responsum: *Si Deus pater ve-*
ster esset, diligeretis utique me. Ego enim ex
Deo processi, & veni; neque enim à meipso
veni, sed ille me misit. Quare loquelã meam
non cognoscitis? Quia non potestis audire
sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis,
& desideria patris vestri vultis facere. Ille
homicida erat ab initio, & in veritate non
stetit. Nouit Altissimus, norunt etiam refor-
 mationem practicantes, quàm veraciter di-
 cta Christi verba locum habeant in inuitis
 & Religiosis rebellibus. Porrò si tales pro
 auctoritate allegant Patres moderni tem-
 poris, qui essentialia transgressi sunt, & præ-
 cepta sui Ordinis, hoc primum responsum
 habeant, quòd mortuorũ (de quorum vitiis
 apertè non constat) iudicium cordium cog-
 nitori committendum est, non temerè à vi-
 uis definiendum, quo animo plura regulæ
 & constitutionum non obseruauerint. Piè
 enim credi potest, multos animum habuisse
 ea seruandi; si hi, cum quibus degerant, Præ-
 lati, ea omnino seruanda mandauissent, &
 multitudo fratrum (sine quã plures cærimo-
 niæ seruari nequeunt) talia practicassent;

nullique dubium, quin semper aliqui in quibusdam monasteriis seruauerint tria essentialia, modis eis possibilibus, & alias duras Ordinis plures caerimonias, quemadmodum hodie in utroque sexu, in multis reperitur locis quam plurimum deformatis. Imò pro præfenti, omnes in non reformatis existentes monasteriis iudicare transgressores suæ regulæ, superbiâ non caret, aut ei est proximum. Hac tentatione agitabatur ille olim Religiosorum typus perfectissimus Elias, qui Domino quærenti quid in solitudine ageret, ilicò respondit dolendo super deformatibus populi Israëlitici: *Zelo*, inquit, *zelatus sum pro Domino exercituum: quia reliquerunt pactum tuum filij Israël. Altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & relictus sum ego solus, &c.* Cui Dominus: *Reliqui mihi in Israël septem millia virorum, quorum genua non sunt curuata Baal.* Vbi Glossa, & est Rabani, Tanto, inquit, Prophetæ difficile fuit agnoscere in hoc mundo famulos remansisse Deo; sed qui humilis occulta Dei nouerat, elatus etiam aperta nesciebat. Vnde certum est, quòd humilitatis radio se illuminat, qui aliorum bona subtiliter pensat: quia dum ea quæ ipse fecerat, facta foris & ab aliis conspicit, eum, qui de singularitate intus

erum-

3. Reg. 19.
14.

Rabanus.

erumpere nititur, superbix tumorem premit. Hinc est, quod voce Dei ad Eliam solum se æstimantem dicitur: *Reliqui mihi septem millia virorum.* vt dum non solum se remãssisse cognosceret, elationis gloriam, quæ ei de singularitate surgebat, declinaret. Sic etiam eandem auctoritatem Apostolus ad Rom. II. allegat contra quosdam in hæc verba: *Numquid repulit Deus populum suũ?* Rom. II. I. *Absit. Nam & ego Isrãelita sum ex semine Abrahæ, de tribu Benjamin. Non repulit Deus plebem suam quam præsciuit. An nescitis in Eliã quid dicit Scriptura? Et sequitur: Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal. Sic ergo & in hoc tempore, reliquix secundum electionem gratiæ Dei saluæ factæ sunt.* Si autem pro se allegauerint patres, suæ regulæ & statutorum transgressores, & inobedientes suis Superioribus in licitis; responsum accipiant tales, Philosophi dicentis: Quod multiplicare inconuenientia, non est soluere argumenta, & vno dato inconuenienti, multa sequuntur; errorque paruus in principio, maximus in fine erit. Lugeant potius taliū filij pro patribus, dicentes cum Ieremiã illud Thren. 5. *Patres nostri peccauerunt, & non sunt, & nos iniquitates eorum portauimus.* & cum Psalmistã: *Peccauimus* Psal. 105, 6

cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Nec mirum si patres eorum comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt. Veniant iam in reformatione potius vaticinia Prophetæ, quibus

Ier. 31. 29. dicit Ieremias 31. In diebus illis non dicent ultra; Patres comederunt vnam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt: sed vnusquisque in peccato suo morietur; quia omnis homo qui comederit vnam acerbam, obstupescunt dentes eius. Super quo Glossa, & est

*Greg. li. 11.
Mor. c. 18.*

B. Gregorij: Quid est vna acerba nisi peccatum? Vna quippe acerba, est fructus ante tempus. Quisquis enim præsentis vitæ delectationibus satiari desiderat, quasi fructus ante tempus comedere festinat. Qui igitur vnam acerbam comedit, dentes eius obstupescunt: quia qui præsentis mundi delitiis pascitur, in tantum sensus eius ligantur, ut iam spiritualia manducare, id est, intelligere nequeant; quia vnde in exterioribus delectati sunt, inde in intimis obstupescunt: & dum peccato anima pascitur, panem iustitiæ edere non valet, quia ligati dentes ex peccati consuetudine, iustum quod intus sapiat, non possunt edere. Nec mirum, quia tali nihil plus libet agere, quàm se maligno conformare sæculo.

CAPVT XI.

Cum obiiciant dispensationem eis factam; docet ubi, quando, & in quibus, & qualiter possit fieri dispensatio, & quando non. Et mouentur tria dubia de proprietariis monachis.

AD octauum, cum à reformatione se excusare gestiūt propter Prælatorum, quæ fieri posse videtur, dispensationem in regulâ, & Patrum constitutionibus; pro responsione, ne homines decipiantur, qui sunt nimis latæ conscientiæ, videndum est quid sit dispensatio, quod duplex sit, & quo modo fieri possit benè, vel malè. *Dispensatio* (vt Hostiensis ex Canonibus elicit) *est* Hostiens.
rigoris iuris per eum, ad quem spectat, misericors canonicè facta relaxatio. Et S. Thomas dicit, quod rectores multitudinis in legibus humanis possunt dispensare. Dispensatio, inquit, propriè importat commensurationem alicuius communis ad singula. Vnde & gubernator familię dispensator dicitur, in quantum unicuique de familiâ cum pondere & mensurâ distribuit, & operationes, & necessaria vitæ. Sic igitur & in quacumque multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare: quia ordinat qualiter aliquod

S. Thom.
1.2. q. 97.
art. 4.

commune præceptum fit à singulis adimplendum. Contingit autē quandoque, quòd aliquod præceptum, quòd est ad commodum multitudini, vt in pluribus, nō est conueniens huic personæ, vel in hoc casu: quia per id impeditur aliquid melius, vel induceretur aliquod malum. Periculosum autem esset, si hoc iudicio cuiuslibet committeretur, nisi forte euidēs & subitum periculum. Et ideò ille, qui habet regere multitudinē, habet potestatem dispensandi in lege humanā, & suæ auctoritati innititur, vt scilicet in personis vel in casibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat, vt præceptum legis non seruetur. Si autem absque ratione pro solâ voluntate tribuat licentiam, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens. Infidelis quidem, si nō habeat intentionem ad bonum commune; imprudens autem, si rationem dispensandi ignorat. Propter quod

Luc. 12. 43 dicitur Lucæ 12. *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Quando ergo cum aliquo dispensatur, vt legem communem non seruet, non debet fieri in præiudicium boni communis, sed eâ intentione, vt ad bonum commune proficiat. Et in 2. 2. qu. 88. art. 10. dicit, quòd dispensatio voti intelligenda est ad modum dispensationis, quæ

Luc. 12. 43

S. Th. ibid.
ad 1.

S. Tho. 2. 2.
q. 88. art. 10

quæ fit in obseruantia alicuius legis. Ille autem qui vouit, quodammodo sibi statuit legem, obligans se ad aliquid, quod est secundum se vt plurimum bonum. Potest tamen contingere, quod in aliquo casu fit vel simpliciter malum, vel inutile, vel maioris boni impedimentum, quod est contra rationem eius quod cadit sub voto. & ideo necesse est, quod determinetur in tali casu votum non esse seruandum. Et si quidem absolute determinaretur, non seruandum esse aliquod votum, dicitur dispensatio voti. Si autem pro hoc, quod obseruandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio voti. Vnde minus est commutare votum, quam in voto dispensare. vtrumque tamen in potestate Ecclesiæ consistit. Et art. 12. dicit: Prælatus in Ecclesiâ gerit vicem Dei, & ideo in cõmutatione vel dispensatione voti requiritur Prælati auctoritas, quæ in personâ Dei determinat, quid sit Deo acceptum, secundum illud 2. Cor. 2. *Nam & ego quod* 2. Cor. 2. 10. *donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi.* Et signâter dicit: *Propter vos:* quia omnis dispensatio petita à Prælato, debet fieri ad honorem Christi, in cuius personâ dispensat, vel ad vtilitatem Ecclesiæ, quæ est corpus Christi. Hæc Thomas. Ex dictis sequuntur multa. Primò, cum regula

& constitutiones, secundum quas Religiosi vouent obedire Prælato, vel regulæ, vel statutis, sint plenæ legibus in professione firmatis; non potest in eis dispensare Prælatus cum subdito, nisi secundum aliquos Canones, id est, regulas, quia in definitione dicitur, *Canonicè facta relaxatio*. Secundò, sequitur, quòd quando per obseruantiam alicuius statuti, subditus ipse impediretur in aliquo meliori, vel etiam induceretur ad aliquod malum, tunc cum eo potest dispensare Prælatus. Tertio sequitur, quòd quando votum alicuius statuti est simpliciter malum vel inutile, vel maioris boni impeditiuum in ipso vouente, aut est dispensandum, aut sibi commutandum. Quarto sequitur, quòd omnis dispensatio petita à Prælato, debet fieri ad honorem Christi, vel ad Ecclesiæ utilitatem, ac in bonum commune. Quintò sequitur, quòd dispensatio non consistit in solâ voluntate dispensantis, sed oportet vt causarum præmissarum vnâ habeat; aliàs aut est imprudens, aut infidelis, & peccat. Sextò sequitur, quòd dispensatio, quæ hodie passim in multis Religionibus fieri videtur, & dissimulationes in continuâ non tentione silëtij in interdictis locis & temporibus, in fractione cõtinui ieiunij regularis, in perpeti comestione carniû, vbi prohibetur;

in

in lineis vestimentis, & culcitrīs penneis, seu lectorum vsu frequenti, in fugā à choro & cantu diuini officij, in vsu tonsuræ, & habitibus prohibitis, in negligentia studij litterarum; imò potissime in appropriatione pecuniæ, & similibus, quæ in regulâ & statutis sunt prohibita; non sunt dispensationes, sed dissipationes. In quibus nec Prælati sine causis supradictis potest dispensare: nec subditus debet dispensationem recipere. Apud multos igitur veritatem obtinet ista vulgaris definitio, Dispensare, est cum licentiâ ad infernum intrare. Vide de hac materia supra cap. 2. in dubio tertio. Affirmans dictam auctoritatem B. Bernardus lib. 3. ad Eugenium, De consideratione, dicit: *Quid inquis? Prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem. Denique queritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est; vbi utilitas prouocat, dispensatio laudabilis est. Utilitas, dico, communis, non propria: nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Hæc ille. Sed quæ, quæso, necessitas, aut communis utilitas sequitur ex supradictis dispensationibus? Sequitur plane diminu-

Bernar. ad
Eugen. l. 3.
circ. fin. De
confid.

1. Cor. 4. 2.

tio

tio rerum temporalium, linguæ loquacitas,
 sollicitudo temporalium, lis & rixa, pluri-
 mū inobedientiæ, & castitatis periculum, ac
 Patrum primitiuorum frustratur sancta in-
 tentio. Hæc luce sunt clariora videntibus:
 cæcis verò nihil est lucidum. Hinc idem
 Bernardus lib. De præcepto & dispensatio-
 ne dicit, vbi ex intentione de dispensatione
 Prælatorum in Religione tractat: Cùm, in-
 quit, profitentibus præcepta, præuaricanti-
 bus in crimina fiant, &c. ita sanè hæc neces-
 saria dixerim, vt ex eis minimè præiudice-
 tur necessariis rationabilibusque dispensa-
 tionibus. Sed non omnibus in huiusmodi
 credita est dispensatio, nisi his dumtaxat,
 qui cum Apostolis dicere possunt: *Sic nos*
existimet homo, vt ministros Christi, & dis-
pensatores mysteriorum Dei. Nouit autem
 fidelis seruus & prudens, quem constituit
 Dominus super familiam suam, ibi tantum
 vsurpare dispensationē, vnde bonam possit
 habere recompensationē. Propter hoc quæ-
 ritur inter dispensatores, vt fidelis quis inue-
 niatur. Et eadem fortasse fidelitas à subditis
 exigitur in obtemperando, quæ à Præposi-
 tis in dispensando. Et quia quidam Prælati
 nimis præsumunt se posse dominari regulæ,
 audi quid idem in eodem libro dicat: Ne-
 que enim Abbas supra regulam est, cui se-
 mel

Bern. lib.
 De præ ep.
 & dispen.
 prop princ.

1. Cor. 4. 1.

mel & ipse spontaneâ se professione submisit. Et idem : Super fratrum sanè transgressiones, non super Patrum traditiones constituitur, qui Abbas eligitur, mandatorum cultor, & vitiorum ultor. Verùm quia aliquis deuotus subditus dubitaret, vtrum teneretur contra regulam obedire Prælato, vel in his quæ sunt extra regulam, subdit proinde : Si professo secundum illam regulam Abbas meus mihi aliud forte imponere tentauerit, quod scilicet non sit licitum secundum regulam, &c. quænam mihi, quæso, in hac re necessitas imminet obsequedi? Solum quippe id à me posse exigi arbitror, quod promisi, &c. Oportet ergo eum, qui præest, non fræna laxare voluntati super subditos, sed præfixam ex regulâ sibi scire mensuram, & sic imperia sua moderari. Nil me Prælati prohibeat eorum quæ promisi, nec plus exigat quàm promisi. Vota mea non augeat sine meâ volûtate, nec minuât sine certâ necessitate. Necessitas quippe non habet legem, & ob hoc excusat dispensationem: alioquin & absque necessitate, voti remissio, non dispensatio, sed præuaricatio est; & restrictio contra voluntatem, murmur est, non prouentus. Hæc Bernardus. Dicit etiam Humbertus in expositione regulæ B. Augustini: Quòd si Prælati dispenset sine causâ necessi-

Humbert.
in expos.
reg. B. Au-
gust. c. 18.

necessitatis, vel utilitatis, cum aliquo fratre circa usum alicuius rei incertum, & subditus habet animum resignandi, cum fuerit requisitus, uterque adhuc peccat; Prælati in abusu potestatis sibi à Deo traditæ in ædificationem, & subditus peccato avaritiæ, cum teneat aliquid sine rationabili causâ, utpote librû, vel aliquid huiusmodi, de quo alius proficeret, tamquam pecuniam in sudario, quam dare in lucrum commune debuit. Hæc ille. Quid igitur de habentibus vestes, pecunias, libros, lectisternia, & huiusmodi sine necessitate aut utilitate communitatis, imò potius cum detrimento eius? Certè status periculosus est ille valde. Concordat dictis Hostiensis, & Ioannes Andreæ in Nouellâ super cap. Cum ad monasteriû, Ext. De statu monachorum, dicentes: Sicut contra votum non valet consuetudo; sic nec contra Religionem: & eâdem ratione, sine ratione non est dispensatio, sed dissipatio: quia, secundum Isidorum, lex est, quod ratione constiterit. Ad idem est Bernardus, ut prius de præcepto & dispensatione. De hac etiam materiâ format Ioannes de Neapoli tria dubia. Primò dubitatur, an Religiosus habens clenodia, vestes superfluas, libros sibi inutiles, quibus nec utitur, nec uti potest, iudicari possit habere propriû. Respondet

Hostiens.
& Ioann.
Andreæ.

Isidor. li. 2.
Origin.
cap. 10.

An habens
clenodia,
&c. sit pro-
prietarius?

det idem; Nihil refert, rem habere, vel pre-
 tium, aut æstimationem eius, vt de vsufu-
 ctu, & quemadmodum quis vtatur. Probat
 hoc per multas leges ciuiles, & quòd omnis
 res, quæ possidetur, pecuniæ nomine signa-
 tur. Cùm ergo apud Religiosum, de quo
 queritur, sine causâ sint vel vestes, vel clen-
 dia, vel libri, aut quæcumque aliæ res, qui-
 bus incumbit, sicut gallina ouis; constat cùm
 huiusmodi sint & inutilia, nisi ad thesaurum
 congregandum, quòd huiusmodi sint sine
 causâ apud ipsum. Quæ autem sine causâ
 sunt apud aliquem, malâ fide, id est, con-
 scientiâ, sunt apud ipsum: cùm habentes
 diuitias Christianorum, victû & amictum,
 his contenti esse debeamus. Ceterum quia
 proprium est, quod conuenit vni & soli, se-
 cundum Logicos; non potest dici non esse
 proprium, quòd Religiosus ita sibi vindicat
 quamcumque rem, vt non sit in liberâ po-
 testate Prælati, disponendi & dispensandi
 de illâ re, & maxime si ea, quorum possessio-
 ni incumbit, quamuis falsa & inutili dispen-
 satione innitens & confidens, videatur bo-
 nâ fide possidere. Si tamen conscientiam
 sic dispositâ habeat, quòd si auferantur sibi,
 quæ possidet, à Prælato, possessa relinquat
 cum murmure seu difficultate, æstimans si-
 bi iniuriam fieri, aut sicut quæsitum est, in-
 cum-

Io. à Neap.
 p. 2. q. 161.

cumbat in quacumque specie rebus, quarum usum habere non potest; in hoc casu consulo fideliter, ut unusquisque conscientiam propriam suæ rationis legitimè perscrutetur. Hæc de Ioanne. Ad difficultatem eiusdem quæstionis, videlicet, Quid sit proprium in Religione, & quis sit propriarius censendus; clarius respondet Domi-

B. Alberus
Magnus in
epist. cuius
initium:
*Instantia
& sollici-
tudo.*

nus Albertus Magnus, in Epistolâ quam misit provincie Theutoniæ sui Ordinis, quando Prouincialis erat: Ne, inquit, proprietatis vitium, sancte professioni paupertatis nostre possit subrepere, volo ut nullus frater aliquam habeat dispensationem nummorum, aut quarumcumq; rerum, quæ ad eius consilium, siue in eius utilitatem, siue aliorum, modo quolibet conuertantur, nisi conscio Prælato suo, ubi sit illa pecunia, aut res alia, & qualiter dispensetur. Nam si quis secus faceret, & Prælato inscio huiusmodi res dispensaret, aut dispensandas suo consilio seu arbitrio reseruaret, eum proprietarium reputarem, & tamquam nostræ professionis violatorè regulariter condemnarem. Hæc ille.

*An Præla-
tus nõ dans
necessaria
peccet mor-
taliter?*

P. 2. q. 117.

Dubitatur secundò, an Prælatus non distribuens monachis vel fratribus necessarium victum, & vestitum, sed permittens quemlibet exhibere sibi ipsi, peccet mortaliter. Respondet Ioannes de Neapoli: Cùm Abbas peccet

peccet mortaliter permittendo monachos fornicari, vel rebelles sibi existere; sic peccat mortaliter non prouidendo eis de communi; cum per hoc præstat subditis casum & occasionem habendi propria. Innumerabilia enim sunt peccata, quæ incurrunt, & in quibus inuoluuntur subditi, quibus, secundum præceptum regulæ, de communi non prouidetur de vitæ necessariis. Hæc ille.

Tertiò dubitatur, an valeat excusatio, quã Allegant Prælati, quòd in monasteriis non possunt teneri iura communis regulæ. Respondet idem, Primò, improbando excusationes Prælatorum & subditorum. Secundò, dat consilium salubre. Tertiò, monet per exemplum. Excusant enim Prælati se dupliciter. Vno modo, quòd non sit possibile. Contra quod, est illud Act. 4. *Erant illis omnia cõmunia, & neque quisquam egens erat inter illos.* Item, S. Augustinus cœpit viuere secundum regulam sub sanctis Apostolis cõstitutam; & ante eum multi, & post, vt latè patet 12. q. 1. per totum. Iterum, si non est possibile, ergo impossibile: sed ad impossibile nullus obligatur, ergo non sunt Religiosi, cum Religiosi nõ possunt habere proprium. Alio modo dicunt Prælati se excusando: Monachi vel fratres & vniuersaliter regulares non redigunt in commune, sed faciunt

An Prælati excusentur, allegans, non posse seruari regulam? part. 2. q. 118.

Act. 4. 32.

F

faciunt omnes sibi in propria & peculiaria, & ideò non habet Prælatus vnde prouideat de communi. Ad quod respondet Ioannes: Religiones ditissimæ & pinguisimæ, quas nec fiscus exhaurire potest, numquid non valent prouidere, vt Christus victum & amicum diuitias Religiosorum habeat: De Ordinibus autem Medicantium, quorum quidam B. Augustini regulam sunt professi, sic loquitur Augustinus: Quanto amplius rem communem, quam propria vestra curaueritis, tanto amplius vos proficere noueritis: vt in omnibus, quibus vititur transitoria necessitas, superemineat quæ permanet charitas, quæ communia propriis, non propria communibus anteponit. Subditi proinde se excusant, dicentes: Nobis non prouidetur de cõmuni; quo contra oportet nos nobis propria facere. Respondetur: Horum damnatio iusta est. Fatentur enim se sibi facere propria ex causâ friuolâ, quam prætendunt. Satius enim erat mori fame & frigore, exemplo Apostoli, qui in fame, & siti, & frigore vitam exegit; quam cum peccato mortali vitam damnabilem contra rationabilem conscientiam ducere. Sicut melius est pudicè mori, quam impudicè viuere. Inter has, inquit Ioannes, duas assertions æqualiter improbabiles, restat consilium; cum quo præceptum

S. August.
epist. 109.
tom. 2.

ceptum tenebitur regulare: vt omnes subditi excutiant manus suas à proprio, ponentes ad pedes Prælatorum omnia & singula, in paruo & magno, in quacumque specie, ex quacumque causâ eis obuenant; & Prælati eis de communi prouideant, ne sanguis subditorum, de Prælatorum manibus requiratur. Audiui enim à quodam Magistro, viro vtriusque Iuris peritissimo, & in causis tritissimo, dicente mihi: Si ego sciuissem modum habendi & recipiendi aliquid priuatim, quem ego in Ordine inueni, ego numquam venissem ad statum istum. Magnipendi verbum illud ab homine tam religioso, cuius vita tam exemplaris fuit, vt mirarentur ceteri; & magni pendendum consulo ceteris Iuris ignaris. Hæc Ioannes. Satis igitur patet, quòd inanis sit octaua obiectio, de dispensationis velamine, per quod multi totaliter ferè seipsos conformant sæculo.

CAPVT XII.

Cùm causentur necessaria in victu se non habere, tradit quomodo tunc fieri debet: & quanta confidentia sit habenda in Deo de temporalibus ministrandis.

AD nonum, quando adducunt necessariorum victus & amictus, si reformen-

tur, defectionem, respondetur, quòd monasterium reformabile, aut est de Ordine possessionatorum, aut non. Si primum, tunc aut est possessionatum, seu reddituatum adeò, quòd victus necessaria singulis possent distribui, omnibus in commune redactis: aut omnes, aut quidam tantum habent de sibi ad usum concessis, quæ si in commune ponerentur, omnes possent habere victum necessarium: aut neutrum, scilicet quòd nec à singulorum bonis, nec à monasterij bonis tantum posset haberi, vt communitatem rerum pro sufficientiâ habere possent victus, stantibus tot personis in monasterio. Si primum, tunc nullus se excusare potest, qui nollet ex communitate viuere, si alij resignarent, quia tunc nulla causa est dispensandi cum tali in habendo appropriata, quoad usum incertum. Si secundum, tunc quicumque impediunt positionem rerum temporalium ad communitatem, non possunt tales excusari ex præcedenti ratione. Si tertium, tunc minuere deberent numerum fratrum mediis opportunis, & tot manere, quot esset sustentabiles per bona, quæ pro communitate manentium sufficere possent. His concordat Hugo de Folieto lib. 2. De claustris animarum, dicens: De ordinatione claustris materialis, considerata nobis quatuor occurrunt,

Hugo lib. 2
De claustris
animarum c. 1.

runt: Qui sint qui teneant Ordinem, aut quid teneant, vbi maneant, & vnde viuant; vt plures sint & boni propositi; vt cohabitandi suppetant ædificia; & victui habeant necessaria. Sit tamen in numero discretio, in proposito deuotio, in ædificiis mediocritas, in rebus possessis frugalitas. Tenenda ^{cap. 2.} est discretio in numero Fratrum, vt tot simul cohabitent, quot ordinatè viuere possint; ne vel excufante paucitate irregulariter viuant, vel pro multitudine cohabitantium, necessitati eorum illicita quærant. Qui enim multos congregauit, necesse est vt eorum victui multa quærat: sed dum quærit plura, crescit exterior cura. Hæc ille. Ideò Canon Clementis distinct. 23. Tales, dicit: Tales ad monasterium eligantur clerici, qui dignè possint Sacramenta diuina tractare. Melius est enim vni Sacerdoti paucos habere ministros, qui possint dignè opus Domini exercere, quàm multos inutiles, qui onus graue Ordinatori inducant. Et Glossa ibi per multa Iura probat, quòd multitudo facit aliquos magis viles, & est Canonibus inimica, est onerosa, nihil habet honesti. Si verò monasterium reformandum non est de Ordine possessionatorum, sed Mendicantium, qui satis principaliter sunt super prædicatione, aut mendicitate, aut super vtroque fundati,

tunc si alij consentiunt reformationi, tales qui reformationi resistunt, in nullo videntur rationabiliter à graui peccato excusari posse; quia necessaria victus per mendicantem possunt acquirere quotidie. Deficiunt autem tripliciter tam mendicantes, quàm possessionati, vt plurimùm propter motiuum nouum reformationi resistentes. Primò, propter de diuinâ prouisione diffidentiam: secundò, propter paupertatis, quam uouerunt, carentiam: tertio, propter boni communis negligentiam. A quibus tamen omnibus Religiosi plus cauere tenentur: quia omnes tenentur ad perfectionem longè amplius, quàm seculares, tendere. Contra primum, Veritas quæ nec fallit, nec fallere potest, dicit primis Religiosis: *Nolite solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo primùm regnum Dei, & iustitiam eius (ea scilicet quæ uouistis) & hæc omnia (quibus scilicet indigetis) adicientur uobis.* Dare ergo possunt fiduciam tria hæc: Vnum ex parte dantis: si enim nobilis quilibet familiaris suæ prouidet, quanto magis nobilissimus & largissimus Deus? Vnde super illud Lucæ 12. *Nolite solliciti esse,* dicit Glossa: Indecorum est homini curare de cibo vel veste, qui

Mat. 6. 31.

qui militat regno. Nouit Rex quemadmodum familiam suã pascat, & alat, & vestiãt. Aliud est ex parte dati. Dicit enim Glossa super illud Matth. 6. *Nõne anima plus est quàm esca?* Qui maiora dedit, id est, vitam & corpus, dabit minora, id est, victum & vestes. Aliud est ex parte recipientis. Vnde super illud Psalmistæ, *Benedicam Dominum in omni tempore*, dicit Glossa: Pascebat contentementem se, & non pascet timentem se? Deficiunt præterea temporalium queruli secundò, propter paupertatis, quam vouerunt, carentiam: quia quidam Religiosi adeò curã carnis intenti esse volunt, nunc in cibis & potibus, nunc in vestitu & medicinalibus, vel rebus aliis, quòd necessariis non contenti, quæ eis competenter ministrantur, lautiora, quàm voluntaria paupertas, quam vouerãt, exigat, omnino habere volunt. Quo contrã dicitur: *Curam carnis ne feceritis in desideriis*. Superfluitas autem licet omni Christiano sit cauenda iuxta illud; *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his cõtenti simus*: magis tamen est cauenda Clericis, secundùm illud; *Qui altari seruit, de altari uiuat*. Benè uiuat, inquam, non superbiat, non ditetur, & similia. Maximè autem est cauenda superfluitas Religiosis. Vnde Numer. 6. *Vir siue mulier, cùm se voluerit Do-*

Mat. 6. 25.

Glossa in
Psal. 33.

Rom. 13.

14.

1. Tim. 6. 8.

1. Cor. 9. 14

Num. 6. 2.

*mino consecrare, à vino, & omni quod in-
briare potest, abstinerebunt.* Hoc designat ca-
pillorum abscissio, quæ per laicos fit modi-
cè, plus per Clericum: sed per Religiosos
maximè. Deficiunt tertio, obiicientes pro-
pter boni communis negligentiam, quia
multi Religiosi, ad ea quæ ad communita-
tem spectant, sunt tardi; ad ea verò quæ sunt
propria vel appropriata, sunt assidui. Et hæc
est singularitas pessima, de quâ B. Bernardus
dicit: Singularis ad omnia sua est strenuus,
ad communia piger. Hæc singularitas est bo-
ni communis negligentia, & multa mala fa-
cit, scilicet à Christi vestigiis deuiare. Vnde
Chrysoftomus: Imitatores fieri Christi, est
ad communem utilitatem omnia negotian-
tes, & non quæ sunt nostra quærentes. Hæc
mandatis obuiat Apostolicis ad Philipp. 2.
*Non quæ sua sunt singuli considerantes, sed
quæ aliorum.* Hæc doctrinæ Sanctorum re-
calcitrat, quia Gregorius dicit in Registro:
Nemo vestrum neglectâ utilitate commu-
ni, suo lucro prospiciat. & Ambrosius: Qui
perfectè sapit, nescit sua spectare commoda;
sed ad aliud, quod honestum est, toto affe-
ctu intēdit, quærens non quod sibi utile est,
sed quod omnibus. Bernardus quoque dicit:
Deus communi disciplinâ, communi vitâ,
communibus studiis delectatur. Vsq̄quod
miser

Bernar. De
gra. superb.

Chrysoft.

Philip. 2. 4.

Gregor.

Amb. lib. 3.
Offic. c. 2.

Bernard.

miser diuerticula captas? Hæc reginæ virtutum charitati renititur, quia charitas non quærit quæ sua sunt. Quod Augustinus in Regulâ ita exponit: Non quærit quæ sua sunt charitas, quia communia propriis, non propria communibus anteponit. Et ideò quanto amplius rem communem, quàm propria vestra curaueritis; tanto amplius vos proficere noueritis. Hæc contrariatur nature, quæ omnia ad communem producit vtilitatem. Ideò Tullius de Officiis, Præclare, inquit, scriptum est à Platone, Non soli nobis nati sumus. & post: In hoc naturam debemus ducem sequi, producere communes vtilitates, & in mediũ proferre. Aduersatur etiam præceptis Philosophicis, quia dicit Philosophus: Bonum quanto communius, tanto diuinius. & Seneca: Non potest quisquam bene viuere, qui se intuetur, qui omnia ad suas vtilitates conuertit. Alteri viuas, quod scilicet oportet, si tu vis tibi viuere. Hæc præterea est quæ omnes penè Religiones destruit. *Singularis*, inquit Psalmista, *ferus depastus est eam*. Quam singularitatem si aduersarij reformationis deposuerint, & diligentiam ad bonum commune erexerint, inquirentes Dominum, non deficient omni bono. Vidi & expertus sum, quotiescumque reformabantur monasteria virorum aut feminarum

Aug. in regul. quæ incipit:

Ante omnia fratres. tom. 1.

Cic. lib. 1. Offic.

Arist. 1. Eth. cap. 2.

Sen. ep. 49.

Psal. 79. 14

nostris temporibus, semper quàm antea
in temporalibus meliùs habuisse. Non ergo
trepidant timore, vbi non est timor, hi qui
deformato verè renuntiant sæculo.

CAPVT XIII.

*Cùm obiiciant status nobilitatem vel digni-
tatem; manifestatur, quòd propterea
acriùs & ampliùs reformationi deberent
insistere.*

AD decimum, vbi obiiciunt propter
nobilitatis vel status personæ dignita-
tem, non debere per inchoationem refor-
mationis noua cudi. Hæc apparentia quos-
dam hodie adèd dementauit Canonicos re-
gulares, & monachos, vt verecundentur in
choro canere; legere Missas, & vestiri hone-
stè, suo statui & nobilitati dedecus esse pu-
tent. O quàm longè sunt isti à nobilissimo
Dauid, & suis Principibus, qui cum omni Is-
raël deducebāt Arcam tēstamenti Domini
in iubilo & clangore buccinæ, vbi Rex Da-
uid percutiebat in organis armigatis, & sal-
tabat totis viribus ante Dominum; despi-
cientemque Michol ita adorsus est: *Viuu-
it Dominus, quia ludam ante Dominum, qui
elegit me potiùs, quàm patrem tuum. Ludam
& vilior fiam plus quàm factus sum, & ero
humi-*

2. Reg. 6.
21.

humilis in oculis meis; & cum ancillis, de quibus locuta es, gloriosior apparebo. Sciant itaque superbi clerici & monachi, fratres & mendici, summam sibi esse gloriam Regi sæculorum seruire deuotè & reformatè; nihilque sibi conferre in contrarium status sui eminentiam, & nobilitatem sui generis: imò potius illa plus eos arctant ad seruiendum acriter Deo, quàm astringantur simplices & rustici. Quid enim est nobilitas? audi Boëtium 3, De consol. dicentem: Videtur namque esse nobilitas, quædam de meritis ueniens laus parentum. Nihil ergo aliud est nobilitas generis, quàm laus proueniens ex meritis parentum. Ista laus non tua, ô superbe, sed parentibus extrinseca est, non te fecit gloriosum. vnde subdit: Si claritudinem prædicatio facit, illi sint clari necesse est, qui prædicantur. Quare splendidum te, si tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Hęc nobilitas plus habet bono constringit, quàm eâ carētes. Ideò, vbi prius, dicit Boëtius: Si aliquid est in nobilitate bonum, illud esse arbitror solum, vt imposta necessitudo nobilibus videatur, ne à maiorum virtute degenerēt. Ad idem est B. Hieronymus in quadam Epistolâ: Nihil, inquit, videro in nobilitate appetendum, nisi quòd nobiles quadam necessitate constringuntur,
ne

Boët. 3. De
consol.
Philos.
prof. 6.

Hieron.

Cassiodor.
lib. 3. Var.
epist. 6.

Hæc habet
S. Hieron.
ad Demetr.
tom. 9.

Greg. 2.
Dial. c. 23.

ne ab antiqua probitate degenerent. Et Cassiodorus lib. 3. epistolarum: Sicut indigna posteritas laudes antiqui generis abnegavit ita præclara de patribus egregia dicta confirmat, iuxta illud: Præconia veterum præfens docuit vena virtutū. Ad idem est Chrysostomus super Matthæum, dicens: Ille clarus, ille sublimis, ille tunc integram suam nobilitatem putet, si dedignetur seruire vitii, & ab eis non superari. Facit præterea generis nobilitas in vitioso filio vitium turpius apparere, quàm in ignobili. Lutum quippe album pannum tangens, & nobilem longe deformat amplius, quàm si in vestem vilem ceciderit. Ideò Boëtius ubi supra, dicit: Qui falsè prædicatur, suis ipse necesse est laudibus erubescat. Quid verò deterius est nobilitate, quàm quis si abuti incipiat, ipsa ad peiorem statum & incorrigibilē proiicit. Manifestum est illud hodie in libro experientia, & in 2. Dialog. libro B. Gregorij cap. 23. qui duas refert moniales nobiles, rixosas, verbosissimas, inobedientes suo præceptorij, & B. Benedicto mandanti quòd se corrigerent, non obtemperantes, minas excommunicationis ab eodem accepisse, & in paucis diebus post inobedientes discessisse, ac post mortem earum grauibus pœnis interfuisse, prout earum de Ecclesiâ exitus ostendebat,

&

& à Missali quotidie officio, quousque B. Benedictus oblationem pro eis iussit fieri. Non verecundabatur nobilissimus ille olim Samuel, omnium Religiosorum in veteri Testamento pater præcipuus, Deo cum suis choris Prophetarum seruire humiliter per omnia; quamquam summus esset Sacerdos, Propheta, & Rector supremus populi. Dicit enim liber primus Regum 9. cap. *Ecce est* 1. Reg. 9. 6. *vir Dei, Samuel scilicet, in ciuitate hac, vir nobilis. Omne quod loquitur, absque ambiguitate venit.* Et Magister in historiâ Scholasticâ dicit: Nota quia Samuel primus instituit conuentus Religiosorum, iugiter psallentium Domino. Et dicebatur conuentus eorum cuneus, quasi cõineus: & dicebatur prophetare, id est, Deum iugiter laudare. Cui choro etiam Saul Rex iam à Deo electus, laudando interesse non erubuit. Non igitur erubescant nobiles de voto Religionis vel per susceptum sacrum Ordinem ascripti, cū nobili Ioseph, Christo seruire, etiam vsque ad obsequium, si opus est, funeris; & Deum, qui eos elegit, placare studeant reformatis actibus; audiantque Paulum Romanorum nobilem, contra se conformare volentes sæculo, sic dicere: *Videte vocatio-* 1. Cor. 1. 16 *nem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes,*

non

non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non gloriatur omnis caro in conspectu eius.

CAPVT XIV.

Quando timent sequi in diuino officio vel seruitio personarum paucitatem; declarat contrarium, & quomodo hoc non sit timendum. Et quod obsequia malorum, modicum; bonorum verò multum placent Deo.

AD vndecimum, quando inferunt ad reformationem sequi personarum paucitatem pro diuino officio in multitudine Misfarum celebrandarum, respondetur: quod etsi illud est verum pro tempore, quo inchoatur reformatio; tamen, prout vbiq̄ ferè videmus in monasteriis reformatis, postmodum maior suppositorum est numerus, quàm antea: imò conuentus reformati velut sagenæ sunt ad augendum suum Ordinem. Sed esto, quod Religiosi deformati sint multi, quando mali sunt: melius tamen esset habere paucos & bonos benè reforma-

TOS.

ros. Audiant de hoc, qui volūt, Scripturam:
Multiplicasti gentem, & non magnificasti Isa. 9. 3.
letitiam. In multiplicatione enim iustorum,
letabitur vulgus: cū impij sumpserint
principatum, gemet populus, dicit Salomon Prou. 29. 2.
 Prouerb. 29. Modicum tales patrem suæ
 Religionis, & matrem sanctam Ecclesiam
 plerumque consolantur. Vnde Prouerb. 10.
Filius sapiens latificat patrem; filius verò Ibid. 10. 1.
stultus, mæstitia est matris suæ. Et 17. eiuf-
dem: Ira patris filius stultus, & dolor ma- Ibid. 17. 25
tris, quæ genuit eum. Factâ verò reforma-
 tione, apte cōsolando Religionem, possunt,
 sicut dictum est ad Noëmi, dicere plurimi:
Benedictus Dominus, qui non est passus, ut Ruth vlt.
deficeret successor familiae tuæ, & vocaretur v. 14.
nomen eius in Israël: & habeas qui conso-
letur animam tuam, & nutriat senectutem.
De nuru enim tuâ natus est qui te diliget, &
multò tibi melior est, quàm si septem habe-
res filios: peruersos videlicet. Eidem alludit
 illud Sapient. 3. *Felix sterilis & incoinqui-* Sap. 3. 13.
nata, quæ nesciuit torum in delicto, habebit
fructum in respectione animarum sancta-
rum. Meliusque respondet dictæ obiectioni
 vndecimæ, Sapiens Eccli. 16. *Ne iucunderis* Eccli. 16. 1.
in filiis impiis, si multiplicentur, nec oble-
teris super ipsos. Si non est timor Dei cum
illis, ne credas vitæ illorum, & ne respexeris

*in labores eorum. Melior est vnus timen-
Deum, quàm mille filij impij. Et vtile est mo-
ri sine filiis, quàm relinquere impios filios.
Ab vno sensato inhabitabitur patria, & a
tribus impiis deseretur. Multa talia vidi
oculus meus, & fortiora horum audiuit au-
ris mea. Et quid si quibusdam fortassis irre-
ligiosis, qui de multitudine Missarum glo-
riantur, quas legunt, diceretur; vt aduerte-*

rent illud Prouerbiorum vigesimū primum:

*Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offe-
runtur ex scelere. Scimus præterea Deum
olim similia deformatis exprobrasse sacer-
dotibus per sanctū Isaiam, dicentem eius-*

Isa. 1. 2.

*dem primo: Audite cæli, & auribus perci-
pe terra: quoniam Dominus locutus est: Fi-
lios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreue-
runt me. Et infra: Quò mihi multitudinem
victimarum vestrarum? dicit Dominus. Ple-
nus sum. Holocausta arietū, & adipem pin-
guum, & sanguinem vitulorum, & agna-
rum, & hircorum nolui. Cùm veneritis ante
conspectum meum, quis quæsiuit hæc de ma-
nibus vestris; vt ambularetis in atriis meis?
Ne offeratis ultra sacrificium frustra. In-
censum abominatio est mihi. Neomeniam, &
sabbatum, & festiuitates alias non feram.
Iniqui sunt cætus vestri. Kalendas vestras,
& solemnitates vestras odiuit anima mea.*

Facta

Facta sunt mihi molesta: laboravi sustinens.
 Hæc enim in deformatis sacerdotibus locum habere non dubito, quatum est ex parte operis operantis, in eorum officiis: quamquam aliter sit ex parte operis operati, scilicet in quantum faciunt in personam Ecclesiæ. Semper tamen, ex parte malorum Religiosorum, maior in sancta tangendo augetur in eis damnatio. De quâ materiâ habes libro 2. cap. 6. Fortassis me redarguet aliquis reformationis æmulus, quod Religioni per talia detraho. Cui respondeo: Non Religionem, sed irreligiosos calumnior, & deformitatem eius detestabilem esse pronuntio. Quod si Clericorum aut Religiosorum aliqui de se mala dici horrescunt, vitent opera, quæ passim nimis in manifestum ponunt; ita ut lapides, id est sæculares, clamitent, etiâ si ipse fileam. Noui enim nuper in Germaniâ quemdam Principem, qui sub suâ ditione monasterium quod habuit abundans in fratribus, & ubi Missæ celebrabantur plurimæ: cumq; à quodam reformatore petisset, ut monasterium dictum reformare conaretur, annuit ille, sed subintulit: Domine Princeps, voluntarios & reformatos fratres adducam; quia per inuoluntarios, vincentes votum multitudine, nihil proficimus; bonos adducam & paucos: quia alibi reformare

G

etiam

etiam expedit, nec multitudinem Missarum nunc habere potestis in breui, sicut antea. Cui Princeps sic respondit: Plus in stabulo meo diligo tres equos bonos, quàm septedecim malos. Benè ergo Princeps iste, & cõformiter respondit, supradictis se cõformando Scripturis. Vtinam autè in quibusdam monasteriis & conuentibus, qui de multitudine personarum gloriantur, non reperirentur inter Religionum supposita, sub vno patre filij septem capitalibus repleti vitiis: vtputa quidam filij superbiæ cum eorum rectore & capite, de quibus dicitur Iob 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ.* Filij inuidi, quos Apostolus ad Ephes. 5. vocat *filios diffidentia.* Filij auaritiæ, cum Iudâ, de quo dicitur: *Nemo peribit ex eis, nisi filius perditionis.* Filij iracundi, vt Nabal, de quo 1. Reg. 25. *Vir durus, & pessimus, & malitiosus.* Et post: *Ipse filius Belial, ita vt nemo possit ei loqui.* Filij acidiosi, de quibus Prou. 10. *Qui congregat in messe, filius sapiens est; qui autem stertit aestate, filius confusionis est.* Filij luxuriosi, fratres & imitatores illius filij prodigi, qui *omnem substantiam cõsumpsit cum meretricibus.* Et filij gulosi cum filiis Heli, 1. Reg. 2. de quibus ibi dicitur: *Porrò filij Heli, filij Belial, nescientes Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum.* Et se-

cun-

cundum litteram dicit Magister in historiis Comestor.
 Scholasticis, partem sacerdotalem de sacrificiis, antequam adolerent adipem, tollebat, scilicet, ab offerentibus crudam carnem, ut sibi lautiùs pararent eam. *Et mittebat puer sacerdotis fuscinulam in ollam, & quidquid leuabat fuscinula, erat sacerdotis.* Quod non erat portio, sed rapina. Ex quibus omnibus modò manifestum est, quàm nudos se esse à veritate professi sunt reformationis inimici, quando in vndecimâ obiectione se sæculo conformatorum multitudine armauerunt.

CAPVT XV.

Quando conqueruntur ad reformationem sequi pacis turbationem; docet quòd duplex est pax & discordia; & quando scandalum sit timendum, & quando non.

AD duodecimum, quando obiiciunt, quòd in reformâdo sequitur communis inter fratres turbatio pacis, cum quidam sunt voluntarij, alij inuiti: imò aliquando omnes sunt in monasterio vno inuoluntarij, quibus si noui in lege Dei beneuoli addantur, aut priores expelli curentur inuiti, sequitur murmur & turbatio, pacisque fugatur tranquillitas. Et quod longè est formi-

dabilius, multi inde fugientes, ad alia dissolutioniora se transferunt monasteria, aut apostatant, monialesque se nonnumquam profituunt abominabiliter. Respondetur igitur primum, quod numquam est pax habenda cum vitiis; quinimò iuge bellum cum eis in mentis displicentiâ est habendum: deinde quod Phariseorum scandalum non est curandum: & postremò, si quis ægrotus in animâ, correctionis medicinam voluntariè renuit, non mirum si in mortem animæ ruit grauissimam. Non etiam abnuo pro loco & tempore correctionem esse differendam, prout videbitur in responsione sequenti ad argumentum decimumtertium. Pax, inquam, non est habenda cum vitiis: quamuis semper sic diligendi sunt homines, ita ut non diligantur eorum errores. Docet illud

Mat. 10. 14 *Christus in Euangelio, cum dicit: Nolite arbitrari, quia venerim mittere pacem in terram: non veni pacem mittere, sed gladium: veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam: & inimici hominis, domestici eius. Et post pauca: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Religio autem crux est, quam professus est Religiosus quilibet. Vnde Glossa interlinearis, crucem exponit*

ponit abſtinentiam ; & contra carnis vitia bellum indicendum aſſerit. Sunt enim apud deformatos tria potiffimè vitia, auaritia, luxuria, & ſuperba inobedientia: quibus mundus quidem inficitur, ſed monaſterium deterius. Quibus hoſtes iunguntur triplices, mundus, caro, dæmonia: qui diuerſa mouent prælia. Mundus per proprietatis vitium ad auaritiam protrahit: caro per incōtinentiam afficit: & dæmon ſuâ ſuperbâ inobedientiâ, quos poteſt, inficit. Quibus reſiſtendum eſt per tria vota Religionis principalia; ita vt, quæcumq; videntur cōtraria his vitia, pax cum eis eſſe non debeat. Si prætereà reformationis tempore inter malos diſcordia naſcitur, non ſemper hoc curandū eſt magnopere, vt Gregorius in Paſtoralibus aſſerit: Sicut, inquit, multum nocet, ſi vnitas deſit bonis: ita valdè eſt noxium, ſi non deſit malis. Si ergo peruerſorum nequitia in pace iungitur, profectò eorum malis actibus robur augetur: quia quo ſibi in malitiâ congruunt, eo ſe robuſtius bonorum afflictionibus allidunt. Docuit illud Apoſtolus Act. 23. qui, vt Pharifæi & Saducæi, qui contra eum vniti erant, diuiderentur, clamat: *Ego Pharifæus ſum, filius Pharifæorum, de ſpe & reſurrectione mortuorum ego iudicor.* Et ſic ſtatim facta eſt diuiſio Pharifæorum & Saducæo-

Greg. 3.
par. Paſto-
ral. c. 24.

Act. 23. 6.

ducæorum, minusque fidei & Paulo nocere poterant quàm antea. Nec curandum est quodlibet in malis receptum scandalum.

s. Tho. 2. 2. q. 43. art. 7. Dicit enim S. Thomas 2. 2. q. 43. Ea quæ sunt de necessitate salutis faciendæ, ut quæ sunt

præcepta, non debent prætermitti propter scandalum vitandum in alio. In his autem spiritualibus bonis, quæ non sunt de necessitate salutis, videtur distinguendum: quia scandalum, quod ex eis quandoque oritur, aliquando ex malitiâ procedit; cum scilicet aliqui volunt impedire huiusmodi bona spiritualia, scandalum concitando. Et hoc est scandalum Phariseorum, quod esse cõtendendum Christus docet Matth. 15. vbi cum Christus Scribas & Phariseos correxisset, de hoc quod Dei præcepta propter hominum traditiones transgredere'tur, qui Christi discipulos de omissione lotionis manuum correxerant, & addidisset; *Non quod intrat*

Mat. 15. 13. *per os coinquinat hominem, sed quod procedit ab ore; venerunt discipuli Christi, ei dicentes: Scis quia audito Pharisæi verbo hoc scandalizati sunt? Respondens Iesus, ait: Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus celestis, eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt, & duces cecorum. Cæcus autem si cæco ducatum præbeat, ambo in foveam cadunt.*

Quandoque verò scandalum procedit ex
infr-

infirmirate vel ignoratiâ: & huiusmodi scandalum est pusillorum, propter quod sunt spiritualia opera vel occultanda, vel etiam interdum differenda, vbi periculum non imminet, quousque redditiâ ratione, huiusmodi scandalum cesset: si autem post redditam rationem huiusmodi scandalum duraret, iam videtur ex malitiâ esse; & sic propter ipsum, non sunt huiusmodi spiritualia dimittenda. Hæc S. Thomas. Et concordat in scripto suo Petrus de Tarantasiâ cum eo. Euidens autem est, quod tunc Religiosi in scandalo laborant Pharisaico, quando reformari debent per Visitatores aut Prelatos, admonentur quid vouerint in regulâ, quod reformatio est debita, & quanta ex deformitatibus sequatur peccata, quod causantur sibi fieri iniuriam, maledicunt & detrahunt Superioribus, vexant & turbant sæculares & Ecclesiasticos: imò sæpè minantur homicidia & verbera; & quod peius est, nonnumquam talia opere complent. Quæ omnia sunt Pharisæorum scandala, non omniquaque timenda ab his qui præsunt monasteriis. Pro quorum consolatione, etiam dictorum maiori declaratione, notandum, quod S. Thomas vbi suprâ in Summâ sic determinat: Consilia, scilicet Euangelica, etiam non sunt simpliciter prætermittenda, nec

S. Tho. vbi
sup. ad 4.

etiam opera misericordiae propter scandalum, sed sunt interdum occultanda, vel differenda propter scandalum pusillorum, ut dictum est. Quandoque tamen consiliorum observatio, & impletio operum misericordiae, sunt de necessitate salutis. Quod patet in his qui iam vouerunt consilia, & in his quibus ex debito, imminet defectibus aliorum subuenire; vel in temporalibus, puta pascendo esurientem; vel in spiritualibus, puta docendo ignorantem: siue huiusmodi fiant debita propter iniunctum officium, ut patet in Prælati, siue propter necessitatem indigentis. Et eadem ratio est de huiusmodi, sicut de aliis quæ sunt de necessitate salutis. Hæc S. Thomas. Ex quibus primò sequitur, quòd magnum imminet periculum Prælati, qui sua possunt deformata reformare monasteria, & hoc non faciunt: quia talibus imminet ex debito defectibus subditorum subuenire; & plus in defectibus animæ quam corporis. Vnde tunc non minus propter scandalum subditorum debet eis subuenire, quàm si præceptum esset, imò tunc præceptum esse potest.

Secundò sequitur, quòd ad minus oportunitate captâ, reformandi sunt tales Religiosi, etiam si nolint, in quibus transgressiones suorum votorum reperiuntur frequenter,

ter, & conformitates imminere ad sæculum, vbi etiam tales scandalizarentur. Patet, quia talia vota cadunt sub præcepto, & Superioribus reformare incumbit, tum propter iniunctum officium, tum etiam quia necessario peruersi hoc indigent subditi. In talibus locum habet illa super Ezechielem B. Gregorij sententia: Si de veritate scandalum sumitur, vtilius scandalum nasci permittitur, quã veritas relinquatur. Et S. Thomas vbi prius, Sub veritate, quæ est vitæ & doctrinæ, non solum necessaria salutis continetur, sed etiam consiliorum obseruantia, vbi de eis est, cur ad hæc teneantur, reddita ratio, vel quando cadant sub præcepto ex voto & ex officio, aut ex necessitate quæ alicui imminet, vt dictum est paulò antea.

B. Greg.
Hom. sup.
Ezech.

CAPVT XVI.

Quando arguunt sequi lapsum grauiorem, & apostasiam, vel huiusmodi; ostendit quòd propter talia non semper reformatio per Prælatos prætermitti debeat.

NEC terreri semper oportet, vt decimum tertium argumentum obiicit, videlicet ex lapsu grauiori, quem quidam reformationem fugientes postmodum incurunt: dummodò spes de reformatione, pro

G 5 plu-

plurimorum salute introducenda, ex prudentum æstimatione habetur. Sicut Christus quando reformare cœpit opere per eiectionem de templo vendentium & ementium, scandalum Phariseorum non curavit, quos sciebat ex hoc peiores effici, Matth. 21. & Ioan. 2. 19. Ioan. 2. imò in utroque casu murmurabant, ut ibi amplius in litterâ patet: nec sermonem & doctrinam veritatis Christus semper sub modio taciturnitatis posuit, quando multos præsciuit post suam doctrinam ab eo ituros retrò, & iam cum eo non ambulaturos, Ioann. 6. Ad idem manifestè tendit datum oraculum B. Erhardi Episcopi Ratisponensis de reformando ibidem Inferiori monasterio monialiû. Cùm enim sanctus VVolfangus, sæcularium & Sacrarum litterarum Præceptor expertissimus, iam Episcopus Ratisponensis, in præfato monasterio circa sepulchrum sancti sui olim prædecessoris Erhardi, anxius quomodo ipsum reformaret monasterium, oraret pro diuino auxilio, astitit ei S. Erhardus, ita dicens inter cetera: Quæso te, ut præstitâ tibi diuinitus utaris prudentiâ, omnemque hanc destruas congregationem, & monasticam ibi instituas professionem, si harû aliqua, quæ nunc inest, eam velit profiteri: sin minus, omnino quotquot nunc sunt, expellas; nec vltra contami-

Ex vitâ
S. VVolfangi.

taminari locum istum patere. Ex quo patet, quòd ita est exauditus B. VVolfangus, vt si omnino non posset prohibere, vinceret virtutem virtute, pro eo stabiliens monasterium. Multis enim iam luxuriantium sceditatibus monasterium polluebatur. Tunc temporis quando sanctus orauit VVolfangus, Canoniarum professio erat in eodem monasterio, ac carnalis petulantie non minima fiebat confusio, adeò vt cum ad arctiorem vitam coegerentur, aliquæ ipsarum monasterium relinquerent, & fornicatoribus prioribus adhererent. Quod monasterium (dictum Inferius) ilicò reformauit B. VVolfangus, feminis indicendo regulam B. Benedicti ibidè. Deinde per translationem reliquiarum diuinitus à sinistra factam ad dexteram altaris monitus, etiam Superius pari modo reformauit monasterium Canoniarum: per tertium quidem monasterium, quod ad S. Paulum fundauerat ab initio regulariter; à quo & per quod priora duo monasteria, velut viuum ad exemplar regulam B. Benedicti tenentium, reformata sunt; cooperante S. VVolfango, prout illa diffusè habentur, tam in B. VVolfangi, quàm S. Erhardi Legendâ. Notandum prætereà quòd dictam obiectionem S. Thomas exactissimè soluit 2. 2. qu. 33. art. 6. vbi sic quærit, Vtrum aliquis debet cessare à correctione

S. Thom.
2. 2. qu. 33.
art. 6.

rectione, propter timorem, ne ille fiat deterior: respondet dicendum, quòd correctio pertinens ad Prælatos, quæ ordinatur ad bonum commune, & habet vim coactiuam, non est dimittenda propter turbationem eius qui corripitur: tum, quia etsi propria sponte emendari non velit, corrigendus est per pœnas, vt peccare desistat: tum etiam, quia si incorrigibilis sit, per hoc prouidetur bono communi, dum seruetur ordo iustitiæ, & vnius exemplo alij deterrentur. Vnde Iudex non prætermittit ferre sententiam condemnationis in peccantem propter timorem turbationis eius, vel etiam amicorum ipsius, secundum illud Psal. *Miserere mei, quoniam infirmus sum, sana me Domine.* Sed ille cui imminet cura infirmi, propter eius contradictionem vel cõtemptum non debet cessare, quia tunc imminet maius periculum, vt patet circa furiosos. Dicendum ergo quòd medicus quadam coactione vitur in phreneticum, qui curam eius recipere non vult. Et huic assimilatur correctio Prælatorum, quæ vim habet coactiuam. Prælati enim non solùm habet admonere, sed etiam cogere puniendo. Alia est enim correctio fraterna, cuius finis est emendatio delinquentis; non habens coactionem, sed simplicem admonitionem. Et ideò vbi probabi-

Psal. 6. 2.

babiliter æstimatur, quòd peccator admonitionem non recipiet, sed ad peiora labetur, est ab huiusmodi correptione desistendum: quia ea quæ sunt ad finem, debent regulari secundum quod exigit ratio finis.

Hæc S. Thomas. Et de Prælatiis addit ibidem art. 2. quòd etiam tenentur quærere subditos reos ad corrigendum. Et ad hoc tenentur sub præcepto. Quod sic probat: Illud quod debetur alicui determinatæ personæ & certæ, siue sit bonum corporale siue spirituale, oportet quòd ei impendamus, non expectantes quòd nobis occurrat, sed debitam sollicitudinem habentes ut eum inquiramus. Vnde sicut ille, qui debet pecuniam creditori, debet eum requirere cum tempus fuerit, ut ei debitum reddat: ita qui habet spiritualiter curam alicuius, debet eum quærere ad hoc ut corrigat eum de peccato. Sed illa beneficia, quæ non debentur certæ personæ, sed cõmuniter omnibus proximis, siue sint corporalia, siue spiritualia, non oportet nos quærere quibus impendamus, sed sufficit quòd impendamus eis, qui nobis occurrunt. hoc enim pro quadã sorte habendum est: ut dicit Augustinus De doct. Christ.

Hæc S. Thomas. Non tamen ambigo quin dissimulare oportet circa peccata iniquorum.

Primò, quando mali sunt occulti, nec possunt

S. Thom.
ibid. art. 2.
ad 4.

Aug. lib. 1.
de doct.
Christ.
c. 28. tom. 3

sunt decerni à bonis. Secundò, si multitu-
do tanta est in causâ, quòd non possit extir-
pari sine schismate Ecclesiæ, in quo etiam
boni voluerentur, & sic eradicaretur & tri-
ticum; vel si etiam vnus solus est vel pau-
ci, sed non potest hoc fieri sine scandalo bo-
norum, eò quòd eos latet crimen nocentis,
vt de Iudâ patuit. Tamen quando multitu-
do est in culpâ, possunt aliqui magis rei ex
eis puniri ad terrorem multitudinis; sicut
Num. 25. 4 Num. 25. Principes populi suspendi iubentur
pro peccato multitudinis. vel turba pu-
niri potest iniquorum, si aridet opportuni-
tas, sicut Ægyptij submersi sunt in mari, &
Exo. 14. 28 Sodomitæ omnes perierunt, Exodi 14. &
Gen. 19. 25 Sodomitæ omnes perierunt, Exodi 14. &
Gen. 19. vel cùm facultas est in populis pro-
mendi sermonem, generali obiurgatione
ferienda est, vt dicit Augustinus contra Par-
menianum. Tertiò, quando probabiliter
præsumitur de eorum correctione, eò quòd
peccant ex infirmitate vel ignoratiâ, & non
ex obstinatâ malitiâ; aliàs sæpè extermina-
retur triticum. Exemplum de hæretico, quem
Sur. 5. Aug. B. Dominicus diuinitus seruauit ab igne,
li. 1. vit. c. 11 quem post multos annos bonum esse in fu-
turo præuidit: idem patet de Paulo. Quar-
tò, si exercitando bonos, profint Ecclesiæ,
& non obsunt; aliàs boni torperēt in chari-
tate, qui aliàs exercentur; aliàs etiam eradi-
care-

caretur triticum. Exemplum de Iudæis inter nos, & Iebusæis olim inter Israëlitas. Hæ sunt quatuor causæ omittendæ correctionis fraternæ secundum S. Thomam & Vlricū. Nec approbo quod Prælatus crudeliter se in corrigendo habeat, aut negligenter; qui ex utroque medium componere debet reformandi medicamen, dicente B. Gregorio: Disciplina vel misericordia multum destruitur, si vna sine alterâ teneatur. Quidquid autem hætenus de correctione per Prælatos faciendâ dictum est, totum ad reformationem Prælatorum seu Visitatorum applicandum est, cum reformatio sit in re morum correctio.

B. Greg.
part. i. cur.
Pastor. c. 6.

CAPVT XVII.

Quando ostendere nituntur, quod ex laxâ vitâ maiora sequuntur bona, quàm ex reformatione; manifestatur multipliciter contrarium, & quanta mala sequuntur in deformatis locis, ex sumptibus in ædificiis, picturis, & huiusmodi.

AD quartamdecimam iam obiectionem respondendum est, vbi reformari recusant, eò quod per dispensationes & modos viuendi hætenus à longinquo tentos, facilius, vt dicunt, procurentur res Religionis necessariæ: vtputa in Ordine potissimum

mum Mendicatum, libri plurimi; & in omnibus conuentibus & monasteriis, multe ad habitandum domunculæ; quinimò aulæ plerumq; magnæ, quæ vix aut nūquam procuratæ fuissent de cōmunibus, sed facilius edificatæ à propriatis monachorū aut fratrum pecuniis: similiter de multis picturis, & de multis Sanctorum tabulis & similibus. Respondetur simpliciter negando totū: quia & olim ante lapsum Ordinum, & hodie apud reformata loca, talia pro quanto saltem Religionī congruunt, copiosius procurata sunt, & hodie procurantur facilius. Qui vidit, testimonium perhibet de his quoad omnia pænè quæ sunt in Alemaniâ reformata monasteria: vbi quotidie librorum coaceruatur numerus; ædificia reficiuntur ruinosa, quæ apud deformata corruunt monasteria; fauor accrescit populi, augetur personarum valens numerus, & decor multiplicatur sacrarum vestium. Posito tamen quòd ita sit, vt arguit aduersarius; tamen omnia ista quæ annumerat, cum sint corporalia, quid sunt hæc ad reformationis sacræ fructus virtutum vberimos, per quos immortales saluantur, & pulchrificantur animæ? prout latè patebit in tertio infra libro. Præterea, si prædicta in obiectis plenius librentur, plus hactenus destructionis & defor-

deformationis contulerunt, & conferunt in posteris temporibus, quàm profuerint vel proderunt. Nam prout ex multis coniecere potui opusculis antiquioribus, coaceruatio librorum & eorum procuratio per singulares procurata personas, primam radicem aduexit proprietatis, vel, vt aiunt, appropriatiōnis apud Ordines saltem Mendicantium. ita vt iam ibidem, sicut heu in Ordinibus aliis, primæua paupertas, & rerum sincera communitas in paucissimis locis obseruari videatur: quia cum per Prælatos vni licentia dabatur à cognatis procurandi Bibliam, Breuiarium, aut Sermonum volumen aliquod, voluit alter & tertius pari licentiâ perfrui, arguendo à simili. Concedebatur proinde sub respectu procurandæ animarum saluti pecunia expendenda pro libris; deinde ad vestimentorum necessitatem dispensatio, vel potius extendebatur dissipatio. Et tandem ad hoc deuenit, vt modica aut pænè nulla sit differentia in habendo pecuniam, & ei æquipollentia, inter professum fratrem seu monachum, & sæcularem prole carentem aut nuptum. Probationem huius malæ originis plus fortassis silere expedit, quàm pandere; quamquam, si opus esset, poni valeret ad patulum. Quod autem domunculas ad inhabitandum se erexisse gloriantur, si

H de

de hoc tacuissent, fortassis philosophi fuissent; quia per hæc omnis Religionis destructio suborta est. Nam in talibus priuatis habitaculis fiunt commestiones, ebrietates, & rerum communitatis dispendia: vbi quilibet non communia propriis, sed propria communibus anteponit. Ibi inepta solatia, chori neglectus, ibi detractiones, & contra Prælatum murmura; seminaria ibi inchoantur discordiæ & cõspirationum vitia. Et vti nam non plerumque ibi foeterent (si paries fodi deberet) fornicationes, & voti castitatis præiudicia! Hæ sunt camerulæ, quæ in monasteriis nonnullis iam commune destruxerunt dormitorium & regulare refectorium; cellas euacuant, & quod deterius est, destituunt oratorium: quia omnes ibi, quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi. Ad nihilum ergo valent speluncæ istæ latronum, nisi vt mittantur foras, & conculcentur per eos, ad quos spectat, homines. Audiatur præterea Patrum sanctorum sententia de materiâ propositâ. Dicit enim ex ore Isaac Casianus in Collationibus Patrum: Quidquid necessitatem victus quotidiani & ineuitabilem vsum carnis excedit, ad sæcularem definierunt curam & sollicitudinem pertinere: vt, verbi gratiâ, cum duarum sufficiat velamen tunicarum, trium aut quatuor fieri pro-

Casian.
collat. 9.
cap. 5.

procuremus; cumq; vnus siue duarum habitatio sufficiat cellularum, ambitione seculari atque amplitudine delectati, quatuor seu quinque cellas, & has easdem exquisito ornatu, & capaciores, quam vsus desiderat, exstruamus. Quod non sine instinctu dæ-^{cap.6.}monum fieri, manifestissima nos experimenta docuerunt. Et ponit ibi exemplum de sanctissimo Patre, qui vidit fratrem curiosæ cellæ extructione lapidem durissimum dæmonis astantis instigatione dolare. Et cum cessare vellet frater, dæmon ignitis facibus eum reaggredi opus persuasit inuisibiliter. Tandem admiratus Pater, cellam fratris intrauit, eiq; dixit: Quid operatus es? respondit ille: Laborauimus contra durissimum saxum; vixque potuimus illud aliquanto conterere. Ad hæc senex: Benè dixisti, Potuimus; non enim solus eras, quando illud cædebas, sed fuit alius tecum, quem non vidisti; dæmon tuus ad hoc violentus impulsor. Talia etiam B. Bernardus nedum in non sacratis reprehendit domibus, sed etiam in oratoriis. Vnde in apologetico contra Cluniacenses ita inuehit: Omitto oratoriorum immensas altitudines, immoderatas longitudes, superuacuas latitudines, sumptuosas depolitiones, curiosas depictiones: quæ dum in se orantium retorquent aspe-

Bernard.
in Apolog.
prop. fin.

atum, impediunt & affectum, & mihi quodammodo repræsentant antiquum ritum Iudæorum. Sed esto, fiant hæc ad honorem Dei. Et iterum: Illud interrogo monachus monachos, quod in gentibus gētilis arguebat: Dicite, ait ille, Pontifices, in sancto quid facit aurum? Ego autem dico; Dicite pauperes (non attendo verbum, sed sensum) Dicite, inquam, pauperes, (si tamen pauperes) in * sancto quid facit aurum? Et quidem alia causa est Episcoporum, alia monachorum. Scimus enim quod illi, sapientibus & insipientibus debitores cum sint, carnalis populi deuotionem, quia spiritualibus non possunt, corporalibus excitant ornamentis. Nos verò, qui de populo exiuimus, qui mundi quæque pretiosa pro Christo reliquimus; quorum quæso deuotionem in his excitare intendimus? Et concludit ibi latè, quod ex talibus sequitur sæpè stultorum admiratio, pauperibus eleemosynæ subtractio, minor ad Sanctos debita veneratio, auaritiæ augmentatio, sæcularium ad offerendum attractio, & curiositatis adinuentio. Et iterum: Ceterum in claustris, coram legentibus fratribus, quid facit illa ridiculosa monstruositas, mira quædam deformis formositas, & formosa deformitas? Quid immundæ simiæ, quid feri leones, quid monstruosi centauri, quid femi-

Perfius
Sat. I.

* fieno

femihomines, quid maculosæ tigrides, quid milites pugnantes, quid venatores tubicnantes? Videas sub vno capite multa corpora, & sub vno corpore capita multa. Cernitur hinc in quadrupede cauda serpentis, illinc in pisce caput quadrupedis. Ibi bestia præfert equum, capram trahens retrò dimidiam: hinc cornutum animal equum gestat posteriùs. Tam multa denique, tam miræ diuersarum formarum apparet vbique varietas, vt magis libeat legere in marmoribus, quàm in codicibus: totumque diem occupare singula ista mirando, quàm in lege Dei meditando. Pro Deo, si non pudet ineptiarum, cur non piget expensarum? De aulis verò, & quibusdam aliis magnis gloriantur, quas ædificauerunt, domibus. Cum hæc sint loca irregularia, gemendum potius de eis esset, quàm plaudendum. Ibi enim sumptus in ædificando præcesserunt inutiliter, & pro reparando & tuendo ea à ruinâ & stitlicidiis exiguntur expensæ perpetuæ: dantque in magnum grauamen monasterij semper in antea Episcopis & Cardinalibus, Dominis, Regibus, & Principibus occasionem ibi placitandi, iudicandi, & inhabitandi diuturnè. Qui si sola in monasterio scirent loca esse regularia, saltem rariùs & breuiori tempore in eis moram traherent. Quod reuera

in maius cedere posset bonum monasterij; quàm loca, de quibus dictum est, possent proficere. Quantum autem hæc loca paupertatem Religiosorum, præsertim Mendicantium, pollere faciant, nouerunt qui hanc præ ceteris professi sunt. Quòd postremò de picturis quibusdam se iactant, quas procurauerunt, cum tabulis & imaginibus variis, tolerabile fortassis istud foret, aut minus impropere, si istæ essent Dei Sanctorum & moralium virtutum effigies, & positæ in Ecclesiâ. Sed istæ sæpè in priuatis reperiuntur habitaculis, non sub typo diuinarum imaginum; sed sub Sirenum & fimiæ schemate, sub hastilulorum & feminarum pænè nudâ imagine: ita ut ex his non modò perdatur Religionis deuotio, sed etiam castitatis minetur naufragium. Nec miretur quis, quòd in solutione ad hanc decimam quartâ quæstionem, nullam Scripturæ aut Doctorum auctoritatem allego; sicut ad alias, soluendo rationes, auctoritates Sanctorum produxi: quia omnia quæ nunc dicta sunt, luce clariùs, experientiâ teste rerum magistrâ, legi possunt; & videntur in practicâ in parietibus, in rerum temporalium dispendio, & in Religionis propè finali exterminio.

CAPVT XVIII.

Quando obiiciunt modum procedendi in reformatione ineptum; panditur quantâ calliditate se palliare consueuerunt vitiosi & hypocritæ: sicut faciunt Behemoth, lamia, draco, & ericius.

AD vltimum, quando in modo procedendi ad reformationem, calumniatur deformitatem: cum enim quidam maligni per reformatores sibi vident nihil aliud, quàm quæ in regulâ & statutis vouerunt, præcipi, & eis omnia superiora soluuntur argumenta, eisque charitatiua in grauibus cærimoniis dispensatio danda promittitur; adhuc velut ericij callidi, quibusdam se vestiunt obiectionum, nescio quarum, spinulis, quibus aut tempus ineptum esse pro reformatione dicant, aut reformatores incios esse terræ consuetudinis autumant, aut sæculares contra Clerum plus solito per reformationem concitari prophetant; aut ordinem tendendi ad reformationem accusant, aut alia figmenta cudunt: quæ, & similia, inordinatos modos nuncupant; quæ vix littera, aut recta ratio excogitare valeret in filiis lucis, quibus prudentiores sunt filij huius sæculi, scilicet in generatione suâ hac

pessimâ : quam non ambigo periculosius
 obsessam à dæmonibus , quàm eos qui ma-
 niâ tenti, vinculis alligantur ferreis. Talium
 callidorum hominum versutiam B. Grego-
 rius 33. Moraliū , squamis Behemoth &
 draconum naturæ , lamix , & ericiorum af-
 similat: Corpus, inquit, illius (scilicet Behe-
 moth) scuta fusilia ; compactū squamis sese
 prementibus fertur : quia draconis corpus
 squamis tegitur, ne citius iaculatione pene-
 tretur : ita corpus omne diaboli, id est mul-
 titudo reproborum , cū de iniquitate suâ
 corripitur , quibus valet tergiuersationibus
 se excusare conatur , & quasi quasdam de-
 fensionis squamas obiicit , ne transfigi sa-
 gittâ veritatis possit. Quisquis enim dum
 corripitur , peccatum suum magis excusare
 appetit , quàm deslere , quasi squamis tegi-
 tur , dum à sanctis Prædicatoribus gladio
 verbi Dei iaculatur, Sciendum tamen est,
 quòd istæ defensionum squamæ , quamuis
 penè omne humanum genus contegant ;
 hypocritarum tamen specialiter & callido-
 rum hominum mentes premunt. Ipsi ete-
 nim culpas suas tanto vehementius confi-
 teri refugiunt , quanto & stultius videri ab
 hominibus peccatores erubescunt. Cor-
 repta itaque simulatio sanctitatis, & malitia
 occulta reprehensa , squamas obiicit ; de-
 fen-

B. Greg.
 33. Mor.
 s. 31.

cap. 32.

fensionis & veritatis gladium depellit. Vnde benè per Prophetam contra Iudæam dicitur: *Ibi cubauit lamia, & inuenit sibi re-* Iſa. 34. 14.
quiem, ibi habuit foueam ericius. Per lamiam ergo hypocritæ, per ericium verò malitioſi quique, qui ſe diuerſis deſenſionibus contegunt, deſignantur. Lamia etenim humanam dicitur habere faciem; ſed corpus beſtiale. Sic & omnes hypocritæ in primâ facie quod oſtendunt, quaſi ex ratione ſanctitatis eſt; ſed beſtiale eſt corpus, quod ſequitur: quia valdè iniqua ſunt, quæ ſub bonâ ſpecie moliuntur. Ericij autem nomine, malitioſarum mentium deſignatur deſenſio: quia videlicet ericius, cùm apprehenditur, eius caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conſpicitur; ſed mox vt apprehenſus fuerit, ſemetipſum in ſphæram colligit, pedes introrſum ſubtrahit, caput abſcondit, & intra tenentis manum totum ſimul amittitur, quod ſimul antè videbatur. Sic nimirum malitioſæ mentes ſunt, cùm in ſuis exceſſibus comprehenduntur. Caput enim ericij cernitur, quia, quo vitio peccator ad culpam acceſſerit, videtur. Pedes ericij conſpiciuntur, quia, quibus veſtigiiſ nequitia ſit perpetrata, cognoscitur. Et tamen adductis repente excuſationibus ma-

H s litioſa

litiosa mens introrsus pedes colligit; quia cuncta iniquitatis suę vestigia abscondit: caput subtrahit, quia miris defensionibus nec inchoasse prauum aliquod ostendit, & quasi sphaera in manu tenentis remanet. Hęc ille. Ex premissis igitur solutionibus patet, quàm incassum sæculi huius homines moueantur contra lucis filios per argumenta callida. Quo contra Apostolus clamat: *Nolite conformari huic sæculo.*

